

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ**

Εργασία στα Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα

Όνοματεπώνυμο: Γιαννακόπουλος Χαράλαμπος

Αριθμός Μητρώου: 1340200500054

Εξάμηνο: Δ'

Θέμα: Προανάκριση και Σύνταγμα

Καθηγητές: κ.κ. Δημητρόπουλος Ανδρέας, Βλαχόπουλος Σπυρίδων

Έτος: 2007

Περιεχόμενα

	Σελ.
Εισαγωγή.....	4
A. Η προανάκριση γενικά.....	5
1. Σκοπός.....	5
2. Πως διενεργείται και από ποιόν.....	5
3. Κατηγορίες ανακριτικών υπαλλήλων.....	6
4. Κατηγορίες ανακριτικών πράξεων.....	6
5. Περάτωση της προανάκρισης.....	7
B. Δικαιώματα του κατηγορουμένου κατά την προανακριτική διαδικασία.....	7
1. Δικαιώματα του κατηγορουμένου κατά τον ΚΠΔ.....	7
2. Τα συνταγματικώς κατοχυρωμένα δικαιώματα του κατηγορουμένου.....	9
i. Το άρθρο 6 Σ.....	10
ii. Το άρθρο 7 Σ.....	13
iii. Το άρθρο 8 Σ.....	15
iv. Το άρθρο 9 Σ.....	16
▪ Έρευνα κατοικίας.....	17
▪ Σωματική έρευνα.....	18
▪ Οι επιμέρους ανακριτικές πράξεις.....	19
v. Το άρθρο 19 Σ.....	21
Γ. Η διεθνής και ευρωπαϊκή προστασία των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου.....	22
A. Η ΕΣΔΑ.....	22
B. Η Οικουμενική Διακήρυξη του Ο.Η.Ε.....	24
Βασικά Συμπεράσματα.....	26
Περίληψη.....	27
Βασική νομολογία.....	28
Επιπρόσθετη νομολογία.....	47
Ευρωπαϊκή νομολογία.....	47
Βιβλιογραφία.....	48
Κείμενα.....	49
Νομικά Περιοδικά.....	49

Κόμβοι.....	49
Λήμματα.....	50

Εισαγωγή

Το ποινικό δίκαιο αποτελεί για τη λαϊκή συνείδηση τον πιο αντιπροσωπευτικό και εκφραστικό θεσμό της έννομης τάξης. Για το λαό δίκαιο πάνω από όλα είναι το ποινικό δικαστήριο και η ποινική δίκη. Σημαντικός είναι επομένως ο ρόλος του δικαίου αυτού στη διαμόρφωση της περί δικαίου συνείδησης, ο τρόπος δε απονομής της ποινικής δικαιοσύνης αποτελεί παράγοντα αποφασιστικό για την εδραίωση και για το κύρος της δικαιοσύνης εν γένει. Μέσα στη σημαντικότητά του όμως το ποινικό δίκαιο αποτελεί συγχρόνως και ένα επικίνδυνο δίκαιο αφού από τη φύση του, ως δίκαιο εξαναγκασμού, προσφέρεται για καταπιέσεις και αυθαιρεσίες εις βάρος των δικαιωμάτων του ανθρώπου-κατηγορουμένου. Και πώς να μην συμβαίνει αυτό όταν το ποινικό δίκαιο έχει αναλάβει να συγκεράσει με τη δράση του δύο πολύ σημαντικές αλλά αντικρουόμενες αρχές: την ασφάλεια του δικαίου της έννομης τάξης, η οποία συχνά απαιτεί γρήγορη και αποτελεσματική δράση και ακραίες ενέργειες και την επιτακτική αρχή του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου, που, έστω και μικρή, παράβασή της θίγει ανεπανόρθωτα την πίστη που έχουν εναποθέσει οι πολίτες στο παρόν πολιτικό σύστημα, για την προστασία και την ασφάλειά τους. Τμήμα της ποινικής διαδικασίας που προσφέρεται για παραβιάσεις ατομικών δικαιωμάτων είναι η προανάκριση και η προδικασία εν γένει, όπου κατά τη συλλογή των αποδείξεων και λόγω της “ρευστής” φύσης των πραγμάτων συμβαίνουν πολλές μικρές ή μεγάλες και συχνά μη δυνάμενες να ελεγχθούν προσβολές θεμελιωδών ατομικών δικαιωμάτων. Το έργο του κατά το μέτρο του δυνατού “εξανθρωπισμού” του ποινικού μας συστήματος είναι δύσκολο. Στο παρελθόν έχουν γίνει εξαιρετικές προσπάθειες προς το δρόμο αυτό κυρίως με τη ριζική αλλαγή των προβληματικών σημείων του ΚΠΔ, προσπάθειες που συνεχίζονται ακόμη και τώρα με το γόνιμο διάλογο θεωρίας και νομολογίας.

A. Η προανάκριση γενικά.

1. Σκοπός.

Η προανάκριση εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο της προδικασίας. Ως διαδικασία, η προανάκριση στοχεύει στη συγκέντρωση στοιχείων τα οποία αποβλέπουν στη δημιουργία τεκμηρίων που θα βοηθήσουν στο σχηματισμό της δικανικής πεποίθησης. Πραγματοποιείται δηλαδή μια συνοπτική συγκέντρωση των πρώτων στοιχείων της εξεταζομένης υποθέσεως με σκοπό τη διαπίστωση περί τέλεσης ή μη κάποιου εγκλήματος. Η προανάκριση ρυθμίζεται κατά βάση στα άρθρα 243 έως 245 του ΚΠΔ.

2. Πώς διενεργείται και από ποιόν.

Η προανάκριση διενεργείται πάντοτε μετά από γραπτή παραγγελία του εισαγγελέα, όπως ορίζεται στο άρθρο 243§1 του ΚΠΔ. Την προανακριτική διαδικασία ενεργούν οι λεγόμενοι ανακριτικοί υπάλληλοι, οι κατηγορίες των οποίων θα εξεταστούν παρακάτω. Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί πως σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 243 ΚΠΔ, αν από την καθυστέρηση απειλείται άμεσος κίνδυνος ή αν πρόκειται για αυτόφωρο κακούργημα ή πλημμέλημα, όλοι οι ανακριτικοί υπάλληλοι είναι υποχρεωμένοι να επιχειρούν όλες τις προανακριτικές πράξεις που είναι αναγκαίες για να βεβαιωθεί η πράξη και να ανακαλυφθεί ο δράστης, έστω και χωρίς προηγούμενη παραγγελία του εισαγγελέα. Στην περίπτωση αυτή όμως δε θα έχουμε προανάκριση αλλά αστυνομική ανάκριση¹, σκοπός της οποίας είναι η διασφάλιση των αποδείξεων έως ότου ο εισαγγελέας κινήσει την ποινική δίωξη.

---

¹ Βλ. Ηλία Π. Αλατσά « Η προανάκριση» σελ. 40

3. Κατηγορίες ανακριτικών υπαλλήλων.

Υπάρχουν δύο κατηγορίες ανακριτικών υπαλλήλων: οι γενικοί και οι ειδικοί. Οι πρώτοι απαριθμούνται περιοριστικώς στο άρθρο 33 του ΚΠΔ, οι δεύτεροι στο άρθρο 34 του ΚΠΔ.

Γενικοί ανακριτικοί υπάλληλοι είναι σύμφωνα με το άρ. 33 ΚΠΔ οι εξής:

- α) οι πταισματοδίκες και ειρηνοδίκες.
- β) οι βαθμοφόροι της χωροφυλακής που έχουν βαθμό τουλάχιστον υπενωμοτάρχη.
- γ) οι αστυνομικοί υπάλληλοι που έχουν βαθμό τουλάχιστον αρχιφύλακα.
- δ) ο πρόεδρος ή ο γραμματέας της κοινότητας, αν οι παραπάνω υπάλληλοι δεν υπάρχουν ή κωλύονται και υπάρχει κίνδυνος από την αναβολή.
- ε) ο ανακριτής στις περιπτώσεις που ορίζει ο νόμος.
- στ) ο ειδικός ανακριτής ανηλίκων.²

Σε αντίθεση με το άρ. 33, το άρ. 34 παραπέμπει σε ειδικούς ποινικούς νόμους σε ό,τι αφορά τους ειδικούς ανακριτικούς υπαλλήλους. Ενδεικτικά αναφέρονται ως τέτοιοι ανακριτικοί υπάλληλοι οι δασικοί υπάλληλοι και τα όργανα της δασικής υπηρεσίας για δασικές παραβάσεις³, οι λιμενικές αρχές, οι προξενικές αρχές και οι κυβερνήσεις πλοίων για τα αδικήματα που διαπράττονται στα πλοία⁴, οι ανήκοντες στην υπηρεσία εθνικού νομίματος για τις σχετικές παραβάσεις⁵ κλπ⁶.

4. Κατηγορίες ανακριτικών πράξεων.

Οι ανακριτικοί υπάλληλοι μόλις λάβουν μια δικογραφία για τη διενέργεια προανακρίσεως υποχρεούνται να προβούν στην τέλεση των προβλεπόμενων στον ΚΠΔ ανακριτικών πράξεων.

Τέτοιες ανακριτικές πράξεις είναι κυρίως οι εξής⁷:

---

² Βλ. άρθρο 3§2α ΚΠΔ.

³ Άρθρο 290 ν.δ. 86/69 περί δασικού κώδικος.

⁴ Άρθρο 40 ΠΠΚΕΝ.

⁵ Άρθρο 3 α.ν. 1704/1939 περί τροπ. α.ν. 33/1936 κλπ.

⁶ Αναλυτικότερα για τους ειδικούς ανακριτικούς υπαλλήλους βλ. Ηλία Π. Αλατσά « Η προανάκριση» σελ. 37 έως 40.

⁷ Βλ. . Ηλία Π. Αλατσά « Η προανάκριση» σελ. 41 καθώς και Θ. Δαλακούρα «Ποινική Δικονομία» σελ.170 επ.

- α) η συγκέντρωση και επισύναψη των απαραίτητων εγγράφων.
- β) η κλήτευση και η εξέταση του μηνυτή και του πολιτικώς ενάγοντα.
- γ) η κλήτευση και η εξέταση των μαρτύρων κατηγορίας και υπεράσπισης.
- δ) η διενέργεια πραγματογνωμοσύνης.
- ε) η διενέργεια αυτοψίας.
- στ) η κατάσχεση.
- ζ) οι έρευνες.
- η) η δικαστική συνδρομή.
- θ) η απολογία του κατηγορουμένου.

Να σημειωθεί πως δε χρειάζεται η διενέργεια όλων των πράξεων αυτών προκειμένου να περατωθεί η δικογραφία.

5. Περάτωση της προανάκρισης.

Η προανακριτική διαδικασία περατώνεται, σύμφωνα με το άρθρο 245§1 ΚΠΔ, καταρχήν με τέσσερις τρόπους: α) με απευθείας κλήση του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, β) με πρόταση του εισαγγελέα στο δικαστικό συμβούλιο, γ) με τη θέση της έγκλησης στο αρχείο με αιτιολογημένη διάταξη⁸ και δ) με παραγγελία του εισαγγελέα στον ανακριτή εφόσον προκύπτει τέλεση κακουργήματος.

Αναλυτικότερα, οι διαδικασίες περατώσεως της προανάκρισης προβλέπονται στις §§ 2, 3 και 5 του ίδιου άρθρου.

B. Δικαιώματα του κατηγορουμένου κατά την προανακριτική διαδικασία.

1. Δικαιώματα του κατηγορουμένου κατά τον ΚΠΔ.

Ο κατηγορούμενος κατά την προανάκριση αλλά και σε κάθε άλλη διαδικαστική πράξη έχει ορισμένα δικαιώματα, προβλεπόμενα στα άρθρα 96 επ. του ΚΠΔ. Τέτοια δικαιώματα είναι:

---

⁸ Άρ. 245§4 ΚΠΔ.

α) δικαίωμα διορισμού συνηγόρων (άρ. 96 ΚΠΔ).⁹

β) δικαίωμα παράστασης με το συνήγορό τους σε κάθε ανακριτική πράξη (άρ. 97 ΚΠΔ).

γ) δικαίωμα να απευθύνουν ερωτήσεις και να υποβάλλουν παρατηρήσεις. Το ίδιο δικαίωμα αναγνωρίζεται και στους συνηγόρους των κατηγορουμένων (άρ. 99 ΚΠΔ).

Ειδικότερα για ό.τι αφορά στην προανάκριση τα άρθρα 104 και 105 του ΚΠΔ παραπέμποντας στα άρθρα 100, 101, 102 και 273§2 του κώδικα, προβλέπουν:

α) δικαίωμα παράστασης του κατηγορουμένου με συνήγορο¹⁰.

β) δικαίωμα γνώσης των εγγράφων της ανάκρισης/προανάκρισης.

γ) δικαίωμα να ζητήσει προθεσμία προκειμένου να απολογηθεί¹¹, μάλιστα ρητώς προβλέπεται ότι δεν υποχρεούται να απολογηθεί πριν την παρέλευση της προθεσμίας αυτής.

δ) δικαίωμα του κατηγορουμένου να αρνηθεί να απαντήσει (δικαίωμα σιωπής)¹². Ειδικότερα: το **δικαίωμα σιωπής** θεμελιώνεται και συνταγματικά στο άρθρο 5 Σ, και αποτελεί μία από τις βασικότερες θεσμικές εγγυήσεις που προστατεύουν τον φερόμενο ως δράστη από τις διάφορες πιέσεις που μπορεί να του ασκηθούν από τις διωκτικές αρχές, την κατηγορούσα αρχή και το δικαστήριο. Εφόσον ο κατηγορούμενος έχει το δικαίωμα να αρνηθεί να απαντήσει στην κατηγορία, εύκολα συμπεραίνουμε ότι απαγορεύεται να χρησιμοποιηθεί η σιωπή του σε βάρος του, δηλαδή το δικαστήριο δεν μπορεί να συμπεράνει οποιαδήποτε ένδειξη ενοχής, στηριζόμενο στο ότι ο κατηγορούμενος αρνήθηκε να απαντήσει στην κατηγορία. Σε ορισμένες χώρες ωστόσο το δικαίωμα σιωπής παρά τη ρητή θεωρητική του κατοχύρωση, έχει πληγεί καίρια με διάφορες νομοθετικές

---

⁹ Κατά την §1 του άρ. 96 όριο ανωτάτου αριθμού συνηγόρων υπάρχει, το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δύο στην προδικασία (άρα και στην προανάκριση) και τους τρεις στη διαδικασία ενώπιον του ακροατηρίου.

¹⁰ Σχετικά βλ. γνμδ εισαγγελέα πλημ. Θεσ/κης 4/1997, Υπεράσπιση 1997 Β σελ. 908.

¹¹ Κατά το άρ. 102 ΚΠΔ ο κατηγορούμενος μπορεί να ζητήσει το μέγιστο σαρανταοκτώωρη προθεσμία για την απολογία του, ενώ κατά την § 2 του ίδιου άρθρου, ο ανακριτής μπορεί να παρατείνει την προθεσμία μετά από αίτηση του κατηγορουμένου.

¹² Επίσης βλ. Γ. Καμίνη « Παράνομα αποδεικτικά μέσα και συνταγματική κατοχύρωση των ατομικών δικαιωμάτων. Οι αποδεικτικές απαγορεύσεις στην πολιτική και ποινική δίκη », για το δικαίωμα σιωπής σελ. 211 επ.

πρωτοβουλίες, με χαρακτηριστικό παράδειγμα το αγγλοσαξονικό δίκαιο¹³.

2. Τα συνταγματικώς κατοχυρωμένα δικαιώματα του κατηγορουμένου.

Τα δικαιώματα του κατηγορουμένου απολαμβάνουν και συνταγματικής κατοχύρωσης. Η προστασία των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου απορρέει καταρχήν από την αρχή της ανθρώπινης αξίας κατά άρθρο 2§1 Σ, η οποία συνιστά τον ακρογωνιαίο λίθο του συνταγματικού μας συστήματος. Θα ήταν πράγματι κατάφωρη καταστρατήγηση της αρχής αυτής η αναγνώριση στην κρατική αρχή πλήρους εξουσίας έναντι του κατηγορουμένου και των περιουσιακών ή άλλων δικαιωμάτων του. Η συμπεριφορά αυτή δε θα άρμοζε σε μία σύγχρονη, ευνομούμενη πολιτεία ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα. Ανάλογη προστασία αναγνωρίζεται και στο άρθρο 5 του ελληνικού συντάγματος, όπου κατά την §3: «Η προσωπική ελευθερία είναι απαραβίαστη. Κανένας δεν καταδιώκεται ούτε συλλαμβάνεται ούτε φυλακίζεται ούτε με οποιονδήποτε άλλο τρόπο περιορίζεται, παρά μόνο όταν και όπως ορίζει ο νόμος». Η κτήση, επομένως, της ιδιότητας του κατηγορουμένου δεν συνεπάγεται αυτομάτως και δυνατότητα της αρχής να επιβάλλει στερητική της ελευθερίας ποινή, παρά μόνο «...όταν και όπως ορίζει ο νόμος.». Η επιφύλαξη δε αυτή ορθότερο είναι ότι θα πρέπει να ερμηνευθεί ως εξής: «...όταν και όπως ορίζει το σύνταγμα και οι σύμφωνοι με αυτό νόμοι.»¹⁴.

Ειδικότερης μορφής προστασία παρέχεται στον κατηγορούμενο με τα λεγόμενα « δικαστικά συνταγματικά δικαιώματα » των άρθρων 6, 7 και 8, καθώς και με άλλες συνταγματικές διατάξεις όπως για παράδειγμα στα άρθρα 9, 19 και 20 του συντάγματος.

---

¹³ Σχετικά βλ. μελέτη Γ. Παπαδημητράκη «Το δικαίωμα σιωπής του κατηγορουμένου στο αγγλικό δίκαιο», Ποιν. Δικ/νη τ. 103 (Μαΐου 2007) σελ. 619.

¹⁴ Βλ. Ανδρέα Γ. Δημητρόπουλου «Συνταγματικά Δικαιώματα – Ειδικό Μέρος».

i. Το άρθρο 6 Σ.

Το άρθρο 6 Σ συμπληρώνει με σειρά ειδικότερων εγγυήσεων την προστασία που παρέχει το άρθρο 5§3 Σ απέναντι σε αυθαίρετες καταδιώξεις, συλλήψεις και φυλακίσεις. Φορέας των δικαιωμάτων του άρθρου 6 Σ είναι κάθε φυσικό πρόσωπο. Φορέας των αντίστοιχων υποχρεώσεων είναι καταρχήν η κρατική εξουσία, ωστόσο γίνεται δεκτό ότι η προσωπική ελευθερία του άρθρου αυτού ως αμυντικό δικαίωμα « τριτενεργεί »¹⁵, στρέφεται δηλαδή και κατά παντός ιδιώτη. Ιδιαίτερα σε ό.τι αφορά το κράτος στρέφεται προς αυτό και ως προστατευτικό δικαίωμα καθώς το κράτος υποχρεούται όχι μόνο να σέβεται και να μην παραβιάζει το δικαίωμα του άρθρου 6, αλλά και να λαμβάνει όλα εκείνα τα μέτρα που το προστατεύουν¹⁶.

Κατά την §1 εδ. α' του άρθρου 6 « Κανένας δεν συλλαμβάνεται ούτε φυλακίζεται χωρίς αιτιολογημένο δικαστικό ένταλμα, που πρέπει να επιδοθεί τη στιγμή που γίνεται η σύλληψη ή η προφυλάκιση. ».

*Σύλληψη*¹⁷, είναι η υποβολή προσώπου στη φυσική εξουσία κρατικών οργάνων με σκοπό ή αποτέλεσμα την, έστω προσωρινή, στέρηση της ελευθερίας του. Στο σημείο αυτό αξίζει να τεθεί η προβληματική της, πολύ συχνής στην πράξη, χωρίς ένταλμα προσαγωγής ατόμων στο αστυνομικό τμήμα για εξακρίβωση των στοιχείων τους. Απόψεις όπως του Κ. Χ. Χρυσόγονου διατείνονται υπέρ της αντισυνταγματικότητας¹⁸ της πρακτικής αυτής και συνεπώς και του σχετικού άρθρου 74§15 περ. θ' του π. δ. 141/1991, ενώ άλλες όπως του Α. Γ. Δημητρόπουλου δέχονται ότι πρόκειται για απλό περιορισμό της ελευθερίας της κίνησης, υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι ο έλεγχος περατώνεται σε εύλογο χρονικό διάστημα και ο ελεγχόμενος αφήνεται κατόπιν ελεύθερος¹⁹.

Δικαστικό ένταλμα είναι εκείνο που έχει εκδοθεί από δικαστικό λειτουργό κατά τους όρους των άρθρων 87 έως 91 του Σ. Το δικαστικό ένταλμα θα πρέπει να είναι αιτιολογημένο, να περιλαμβάνει δηλαδή, εκτός

¹⁵ Για το αδόκιμο του όρου βλ. Ανδρέα Γ. Δημητρόπουλου «Συνταγματικά Δικαιώματα – Γενικό Μέρος».

¹⁶ Βλ. Ανδρέα Γ. Δημητρόπουλου «Συνταγματικά Δικαιώματα – Ειδικό Μέρος» σελ. 289 ως 290.

¹⁷ Για τις επιμέρους πράξεις και για άλλες μορφές σύλληψης βλ. Θ. Δαλακούρα «Ποινική Δικονομία» σελ. 196 επ.

¹⁸ Σχετικά βλ. Κώστα Χ. Χρυσόγονου «Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα» σελ. 231 ως 232.

¹⁹ Βλ. Ανδρέα Γ. Δημητρόπουλου «Συνταγματικά Δικαιώματα – Ειδικό Μέρος» σελ. 283.

από το όνομα του καθ' ου και τις κρίσιμες σε κάθε περίπτωση ποινικές διατάξεις.

Το άρθρο 6§1 στο β' εδάφιο προβλέπει μία περίπτωση εξαίρεσης από όλα τα παραπάνω μόνο για τα αυτόφωρα εγκλήματα. Η έννοια του αυτόφωρου εγκλήματος αναλύεται στο άρθρο 242 του ΚΠΔ. Γενικά μπορούμε εδώ να ορίσουμε το αυτόφωρο έγκλημα ως εξής: *αυτόφωρο είναι το έγκλημα την ώρα που γίνεται ή το έγκλημα που έγινε πρόσφατα*. Επομένως στις περιπτώσεις των αυτοφώρων εγκλημάτων επιτρέπεται η σύλληψη χωρίς δικαστικό ένταλμα. Επιπλέον σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 275 ΚΠΔ, στα αυτόφωρα κακουργήματα και πλημμελήματα όλοι οι ανακριτικοί υπάλληλοι (άρ. 33 και 34 ΚΠΔ), καθώς και κάθε αστυνομικό όργανο, έχουν υποχρέωση, και κάθε πολίτης το δικαίωμα να συλλάβουν το δράστη, τηρώντας τις διατάξεις του συντάγματος και του άρθρου 279 του ΚΠΔ για την άμεση προσαγωγή του στον εισαγγελέα. Οι εξαιρέσεις αυτές δικαιολογούνται εύκολα από το εύλογο συμφέρον της πολιτείας για γρήγορη και αποτελεσματική αποκατάσταση της νομιμότητας και της κοινωνικής ειρήνης, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις όπου η τέλεση της πράξης είναι πρόσφατη και όπου δύσκολα δημιουργούνται αμφιβολίες περί την ύπαρξη ή μη αξιόποινης πράξης, περί του προσώπου του δράστη κλπ.

Ωστόσο το ίδιο το σύνταγμα καλύπτει αυτή του την "παρέκκλιση" θέτοντας, στις §§ 2 και 3 του άρθρου 6, σύντομες προθεσμίες καθώς:

α) ο συλληφθείς πρέπει να προσαχθεί στον αρμόδιο ανακριτή το αργότερο σε είκοσι τέσσερις ώρες από τη σύλληψή του²⁰.

β) ο ανακριτής οφείλει, μέσα σε τρεις μέρες από την προσαγωγή, είτε να απολύσει τον συλληφθέντα, είτε να εκδώσει ένταλμα φυλάκισης.

γ) όταν περάσει άπρακτη κάθε μία από αυτές τις δύο προθεσμίες ο κατηγορούμενος πρέπει να αφεθεί ελεύθερος²¹.

Στην §4 του άρθρου 6 Σ ορίζονται τα ανώτατα όρια της προφυλάκισης, τα οποία έχουν ως εξής: ένα έτος στα κακουργήματα και έξι μήνες στα πλημμελήματα. Εξαίρεση ωστόσο υπάρχει και εδώ καθώς, σε εντελώς

---

²⁰ Αν όμως η σύλληψη έγινε έξω από την έδρα του ανακριτή, η προσαγωγή γίνεται μέσα στον απολύτως αναγκαίο χρόνο για τη μεταγωγή του.

²¹ Σε περίπτωση παράβασης του όρου αυτού προβλέπονται από το σύνταγμα κυρώσεις των υπευθύνων για παράνομη κατακράτηση καθώς και υποχρέωση αποζημίωσης του παθόντα για κάθε ζημία που υπέστη, συμπεριλαμβανομένης και της ικανοποίησης τυχόν ηθικής βλάβης.

εξαιρετικές περιπτώσεις τα όρια αυτά μπορούν να παραταθούν για έξι και τρεις μήνες αντίστοιχα, με απόφαση του αρμόδιου δικαστικού συμβουλίου.

Με την αναθεώρηση του 2001 προστέθηκε στο άρθρο 6 η εξής ερμηνευτική δήλωση: « Απαγορεύεται η υπέρβαση των ανώτατων ορίων της προφυλάκισης με τη διαδοχική επιβολή του μέτρου αυτού για επί μέρους πράξεις της ίδιας υπόθεσης ». Η ερμηνευτική αυτή δήλωση κάνει ένα βήμα παραπέρα στην προσπάθεια περιορισμού της αυθαιρεσίας κυρίως του αυστηρού ή αλλιώς του « κακού » δικαστή.

Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει εδώ στην περίπτωση της προσωποκράτησης ιδιωτών για χρέη τους προς το δημόσιο²². Το μέτρο αυτό επιβάλλεται μόνο στις περιπτώσεις που ο ιδιώτης μπορεί αντικειμενικά να εξοφλήσει το χρέος του προς το δημόσιο αλλά δεν το κάνει. Με αυτό είναι σύμφωνος και ο Άρειος Πάγος, ο οποίος όμως προσθέτει, ως επιπλέον προϋπόθεση, και το στοιχείο του δόλου στην απόφαση του ιδιώτη να μην εξοφλήσει το χρέος του. Αντίθετο σε αυτά τάσσεται το Συμβούλιο της Επικρατείας λέγοντας σχετικά, ότι αντίκειται στην αρχή της ανθρώπινης αξίας η προσωποκράτηση ιδιωτών για χρέη προς το δημόσιο, αφού έτσι ο άνθρωπος καθίσταται μέσο για την εξυπηρέτηση αλλότριων σκοπών, κάτι το οποίο είναι ανεπίτρεπτο.

Τέλος θα πρέπει να αναφερθεί ότι από το άρθρο 6 Σ συνάγεται εμμέσως το **τεκμήριο αθωότητας του κατηγορουμένου** (in dubio pro reo). Αυτό κυρίως απορρέει από τις §§ 2, 3 και 4 (βλ. σύντομες προθεσμίες, θέσπιση ανώτατων ορίων προφυλάκισης, κυρώσεις παραβατών). Πέρα όμως από τη συνταγματική του διάσταση το τεκμήριο αθωότητας καθιερώνεται ρητά και στο άρθρο 6§2 της ΕΣΔΑ καθώς και στο άρθρο 14§2 ΔΣΑΠΔ²³ και έχει συνεπώς υπερνομοθετική ισχύ²⁴.

---

²² Βλ. ΚΠολΔ.

²³ Σχετικά βλ. . Κώστα Χ. Χρυσόγονου «Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα» σελ. 230 ως 231.

²⁴ Σχετικά βλ. ΕγκΕισΑΠ 9/2000 περί εφαρμογής της ΕΣΔΑ και των αρχών της δίκαιης και χρηστής δίκης, του τεκμηρίου αθωότητας και των υπερασπιστικών δικαιωμάτων του κατηγορουμένου, Ποιν. Δικ/νη 3/2001 (4^ο έτος) σελ. 258.

ii. Το άρθρο 7 Σ.

Κατά την §1 εδ. α' του άρθρου 7 Σ ορίζεται: « Έγκλημα δεν υπάρχει ούτε ποινή επιβάλλεται χωρίς νόμο που να ισχύει πριν από την τέλεση της πράξης και να ορίζει τα στοιχεία της. ». Κατοχυρώνεται επομένως στο άρθρο αυτό και συνταγματικά η θεμελιώδους σημασίας για το ελληνικό ποινικό δίκαιο αρχή του *nullum crimen nulla poena sine lege* (για συντομία *ncnpsl*). Πρόκειται στην ουσία για δύο μερικότερες αρχές, την αρχή « ουδέν έγκλημα χωρίς νόμο » (*ncsl*) και την αρχή « ουδεμία ποινή χωρίς νόμο » (*npnl*). Ο συνταγματικός μας νομοθέτης επιτάσσει επομένως διπλή ποινική προστασία για τη διασφάλιση της προσωπικής ασφάλειας.

Η πρώτη επιμέρους αρχή αναλύεται ως εξής: καμία πράξη δεν θεωρείται έγκλημα αν δεν προϋπάρχει νόμος που να την ορίζει ως έγκλημα και να προσδιορίζει τα χαρακτηριστικά στοιχεία του. Ο νόμος δηλαδή θα πρέπει να είναι και συγκεκριμένος (*lex certa*). Ως έγκλημα θεωρείται από ορισμένους κάθε απαγορευμένη και συνεπώς τιμωρούμενη πράξη, άρα και η διοικητική παράβαση και το πειθαρχικό αδίκημα²⁵. Κατ' άλλους ωστόσο δύσκολα μπορεί να γίνει δεκτό κάτι τέτοιο²⁶. Μεγαλύτερη αμφισβήτηση ωστόσο επικρατεί όσον αφορά την έννοια του νόμου. Κατά την κρατούσα στη χώρα μας γνώμη ως νόμος κατά το άρθρο 7 Σ θεωρείται τόσο ο τυπικός νόμος που ψηφίζεται από τη Βουλή, όσο και ο ουσιαστικός νόμος, κάθε δηλαδή κανόνας δικαίου (π.χ. Κανονιστική Πράξη της Διοίκησης). Στην άποψη αυτή έχουν εκφραστεί πολλές αντιρρήσεις, αμφισβητώντας τη συνταγματικότητά της.²⁷

Η δεύτερη επιμέρους αρχή επιτάσσει τη νομοθετική πρόβλεψη των ποινών, απαγορεύοντας έτσι την αναδρομική εφαρμογή της δυσμενέστερης για τον κατηγορούμενο ποινής. Σχετική μνεία τούτου γίνεται και στο β' εδάφιο της §1 του άρθρου 7, όπου: « Ποτέ δεν επιβάλλεται ποινή βαρύτερη από εκείνη που προβλεπόταν κατά την τέλεση της πράξης. ». Με επιχείρημα α

²⁵ Βλ. Ανδρέα Γ. Δημητρόπουλου «Συνταγματικά Δικαιώματα – Ειδικό Μέρος» σελ. 291.

²⁶ Βλ. . Κώστα Χ. Χρυσόγονου «Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα» σελ. 240 και 241 για τη σύμφωνη με αυτά γνώμη του ΣτΕ όσον αφορά την επιβολή διοικητικών μέτρων, για τα οποία δέχεται ότι επιτρέπεται η αναδρομική τους εφαρμογή.

²⁷ Π.χ. βλ. Π. Δαγτόγλου, Α. Γ. Δημητρόπουλο κ.ά.

contrario από τα παραπάνω, προκύπτει ότι επιτρέπεται η αναδρομική εφαρμογή του επεικέστερου ποινικού νόμου.²⁸

Η §2 του άρθρου 7 Σ απαγορεύει τα βασανιστήρια, οποιαδήποτε σωματική κάκωση ή άσκηση ψυχολογικής βίας και γενικά κάθε προσβολή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, τόσο ως ποινή, όσο και με κάθε άλλη μορφή, άρα και ως ανακριτική μέθοδο. Ομολογίες κατηγορουμένων, μαρτυρικές καταθέσεις και γενικά κάθε δήλωση που έγινε υπό το καθεστώς βασανιστηρίων ή κάθε μορφής καταναγκασμού απαγορεύεται απολύτως να αξιοποιηθούν αποδεικτικά²⁹.

Η §3 εδ. α' του άρθρου απαγορεύει ως ποινή τη γενική δήμευση. *Δήμευση*, είναι η χωρίς αποζημίωση αφαίρεση της συνολικής περιουσίας κάποιου και η απόδοσή της στο δημόσιο. Η δήμευση διακρίνεται σε δύο κατηγορίες, σε γενική και σε ειδική. Η γενική δήμευση αφορά τη συνολική περιουσία του ατόμου, συνιστά καθολική στέρηση της περιουσίας του και, όπως είπαμε, απαγορεύεται ρητά από το σύνταγμα. Αντίθετα, η ειδική δήμευση εκτείνεται σε ορισμένα περιουσιακά στοιχεία του ατόμου, προβλέπεται μάλιστα από το ποινικό μας δίκαιο ως παρεπόμενη ποινή η δήμευση (ειδική) εργαλείων και προϊόντων εγκλήματος³⁰ κατά το άρθρο 258 εδ. β' ΚΠΔ³¹. Το β' εδάφιο της §3 του άρθρου 7 Σ απαγορεύει την επιβολή θανατικής ποινής. Μόνη εξαίρεση παρέχεται για κακουργήματα που τελούνται σε καιρό πολέμου και μόνο αν σχετίζονται με αυτόν.

Η §4 του άρθρου παρέχει δικαίωμα αποζημίωσης σε όσους καταδικάστηκαν, προφυλακίστηκαν ή με άλλο τρόπο στερήθηκαν άδικα ή παράνομα την προσωπική τους ελευθερία. Νόμος ορίζει τους όρους και το ύψος της προβλεπόμενης αποζημίωσης.

Φορείς των δικαιωμάτων του άρθρου 7 Σ είναι όλα τα φυσικά πρόσωπα. Φορέας των αντίστοιχων υποχρεώσεων είναι καταρχήν η κρατική εξουσία. Κατά τον Α. Γ. Δημητρόπουλο όμως τα δικαιώματα αυτά στρέφονται και κατά των ιδιωτών, τονίζοντας μάλιστα ότι ιδιαίτερη σημασία αποκτά η

---

²⁸ Κατά Α. Γ. Δημητρόπουλο αυτό όχι απλά επιτρέπεται αλλά επιβάλλεται από το σύνταγμα.

²⁹ Βλ. ωστόσο κριτική της άποψης αυτής από Γ. Καμίνη « Παράνομα αποδεικτικά μέσα και συνταγματική κατοχύρωση των ατομικών δικαιωμάτων. Οι αποδεικτικές απαγορεύσεις στην πολιτική και ποινική δίκη » σελ. 168 ως 171.

³⁰ Βλ. όμως και άρ. 14§3 Σ για απαγόρευση κατάσχεσης εφημερίδων και άλλων εντύπων πριν ή μετά την κυκλοφορία τους, καθώς και τις σχετικές εξαιρέσεις.

³¹ Σχετικά βλ. Συμβ. Διαρκ. Ναντ. Πειρ 142/1996, Υπεράσπιση 1997 Α σελ. 372.

εφαρμογή των παραπάνω αρχών στις μεγάλες επιχειρήσεις και στις διάφορες ενώσεις προσώπων³².

Τέλος, συνοψίζοντας, αξίζει να αναφερθούμε στις συναγόμενες θεμελιώδεις αρχές του άρθρου 7 Σ:

- α) απαγόρευση διπλής δίωξης για το ίδιο έγκλημα.
- β) τεκμήριο αθωότητας κατηγορουμένου.
- γ) απαγόρευση πολιτικού θανάτου.
- δ) απαγόρευση γενικής δήμευσης.

iii. Το άρθρο 8 Σ.

Το άρθρο 8 Σ περιλαμβάνει την αρχή του « νόμιμου δικαστή ». *Νόμιμος δικαστής* είναι αυτός που έχει οριστεί από την έννομη τάξη ως αρμόδιος για την εκδίκαση κατηγοριών υποθέσεων. Πρακτικά, νόμιμος δικαστής είναι σε κάθε περίπτωση εκείνος που έχει οριστεί ως αρμόδιος κατά το χρόνο έναρξης της εκκρεμοδικίας (π.χ. κατά το χρόνο άσκησης της αγωγής ή της έγερσης της ποινικής δίωξης ή της υποβολής της αίτησης για την παροχή δικαστικής προστασίας). Απαιτείται επομένως να προϋπάρχει σχετικός νόμος, έτσι ώστε να μην θεωρείται νόμιμος ο δικαστής που ορίστηκε ως αρμόδιος μετά την έναρξη της εκκρεμοδικίας³³. Ο δικαστής θα πρέπει να ορίζεται με γενικά και αντικειμενικά κριτήρια (*ad hoc*).

Κατά τη διατύπωση του άρθρου: « Κανένας δεν στερείται χωρίς τη θέλησή του το δικαστή που του έχει ορίσει ο νόμος. Δικαστικές επιτροπές και έκτακτα δικαστήρια, με οποιοδήποτε όνομα, δεν επιτρέπεται να συσταθούν. ».

Το α' εδάφιο αναφέρεται στην απαγόρευση της διαιτητικής επίλυσης των διαφορών χωρίς τη συναίνεση των διαδίκων. Η διάταξη αυτή ερμηνεύεται επιπλέον και ως εξής: οι διάδικοι μπορούν με κοινή τους συμφωνία και πάντα σύμφωνα με τις επιταγές του νόμου³⁴ να υπαγάγουν τη διαφορά τους σε διαφορετικό δικαιοδοτικό όργανο από αυτό που ορίζεται στο νόμο για την επίλυση της μεταξύ τους διαφοράς. Βέβαια από τη δυνατότητα αυτή επιλογής αποκλείονται όλες οι διαφορές ποινικού χαρακτήρα.

³² Βλ. Ανδρέα Γ. Δημητρόπουλου «Συνταγματικά Δικαιώματα – Ειδικό Μέρος» σελ. 293.

³³ Βλ. Ανδρέα Γ. Δημητρόπουλου «Συνταγματικά Δικαιώματα – Ειδικό Μέρος» σελ. 298.

³⁴ Βλ. σχετικά ΚΠολΔ άρθρα 42 επ. και 867.

Στο β' εδάφιο του άρθρου απαγορεύεται η με οποιοδήποτε όνομα σύσταση δικαστικών επιτροπών και εκτάκτων δικαστηρίων. *Δικαστικές επιτροπές* είναι όργανα που ασκούν δικαστικές αρμοδιότητες αλλά δεν αποτελούνται από δικαστικούς λειτουργούς (αλλά π.χ. από δημοσίους υπαλλήλους). Τα *έκτακτα δικαστήρια* από την άλλη αποτελούνται μεν από δικαστές, συγκροτούνται όμως για την επίλυση συγκεκριμένης διαφοράς και όχι για την επίλυση μιας κατηγορίας διαφορών. Το σύνταγμα ωστόσο επιτρέπει τα εξαιρετικά δικαστήρια (π.χ. στην κατάσταση πολιορκίας κατά το άρθρο 48 Σ) και, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα ειδικά δικαστήρια³⁵.

Φορείς του δικαιώματος του άρθρου 8 Σ είναι όλα τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα. Το δικαίωμα στρέφεται κατά της κρατικής εξουσίας, νομοθετικής, εκτελεστικής και δικαστικής.

iv. Το άρθρο 9 Σ.

Το άρθρο 9 του συντάγματος δεν εντάσσεται στην κατηγορία των δικαστικών συνταγματικών δικαιωμάτων. Παρέχει παρόλα αυτά σημαντική προστασία στον κατηγορούμενο από αυθαιρεσίες των εντεταλμένων κρατικών οργάνων κατά τη διάρκεια της προανακριτικής διαδικασίας. Το άρθρο 9 Σ έχει ως εξής: « §1. Η κατοικία του καθενός είναι άσυλο. Η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη. Καμία έρευνα δεν γίνεται σε κατοικία, παρά μόνο όταν και όπως ορίζει ο νόμος και πάντοτε με την παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας. §2. Οι παραβάτες της προηγούμενης διάταξης τιμωρούνται για παραβίαση του οικογενειακού ασύλου και για κατάχρηση εξουσίας και υποχρεούνται σε πλήρη αποζημίωση του παθόντος, όπως νόμος ορίζει.».

Στην §1 έχουμε μνεία του ασύλου της κατοικίας, το οποίο απαγορεύει οποιαδήποτε επέμβαση σε αυτή χωρίς τη θέληση του δικαιούχου. Πρόκειται για ένα αμυντικό δικαίωμα φορείς του οποίου είναι όλα τα φυσικά αλλά και τα νομικά πρόσωπα, ενώ δέκτες των αντίστοιχων υποχρεώσεων η κρατική εξουσία και οι ιδιώτες. Έχει δε το δικαίωμα αυτό κατά της κρατικής εξουσίας και προστατευτικό περιεχόμενο, υποχρεώνοντας την έτσι να λαμβάνει όλα τα

---

³⁵ Π.χ. βλ. άρθρα 86, 99, 100 κλπ του συντάγματος.

απαραίτητα για τη διασφάλισή του μέτρα³⁶. Το άσυλο προστατεύει την κατοικία από οποιαδήποτε μορφή παραβίασης (π.χ. τοποθέτηση στο χώρο της κατοικίας οπτικοακουστικών μέσων παρακολούθησης). Επιπλέον το άρθρο 9 Σ απαγορεύει τις κατ' οίκον έρευνες, εκτός αν τούτο το προβλέπει ο νόμος και γίνονται με την παρουσία εκπροσώπου της δικαστικής εξουσίας. Ειδικότερα:

Έρευνα κατοικίας.

Τα σχετικά με την έρευνα σε κατοικίες ρυθμίζονται στα άρθρα 253 επ. του ΚΠΔ. Έρευνα λοιπόν σε κατοικία διενεργείται όταν διεξάγεται ανάκριση για κακούργημα ή πλημμέλημα και όταν με την έρευνα μπορεί να διευκολυνθεί η βεβαίωση του εγκλήματος, η αποκάλυψη ή σύλληψη των δραστών, ή η αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε. Επιπλέον ο κώδικας στο άρθρο 254 ρυθμίζει, υπό αυστηρότερες προϋποθέσεις, τα σχετικά με τη νυχτερινή έρευνα σε κατοικία. Απαραίτητη προϋπόθεση για το νόμιμο της έρευνας και στις δύο αυτές περιπτώσεις είναι, όπως αναφέρθηκε, η κατ' άρθρο 9 Σ παρουσία εκπροσώπου της δικαστικής λειτουργίας. Εύλογη, επομένως, η κριτική περί αντισυνταγματικότητας που έχει ασκηθεί από τον Ν. Ανδρουλάκη³⁷ στη διατύπωση της §2 του άρθρου 255 του ΚΠΔ. Τούτο διότι οι ανακριτικοί υπάλληλοι που αναφέρονται στην παράγραφο αυτή δεν εμπίπτουν στην έννοια των εκπροσώπων της δικαστικής λειτουργίας κατ' άρθρο 9§1 Σ και δεν είναι επομένως αρμόδιοι να διενεργούν κατ' οίκον έρευνες, άποψη μάλλον ορθή.

Τα ίδια θα ισχύουν και όταν διενεργείται προανάκριση κατά το άρθρο 243§2 του ΚΠΔ³⁸.

Τέλος, το άρθρο 256 ΚΠΔ ορίζει τα σχετικά με τον τρόπο διεξαγωγής των κατ' οίκον ερευνών. Έτσι, κατά τη διάρκεια κατ' οίκον έρευνας πρέπει να αποφεύγεται με επιμέλεια κάθε περιττή δημοσιότητα και ενόχληση των κατοίκων. Πρέπει ακόμη να λαμβάνεται μέριμνα των διενεργούντων την έρευνα οργάνων, ώστε να διαφυλαχθούν, η υπόληψη και τα ατομικά μυστικά

³⁶ Σχετικά βλ. Ανδρέα Γ. Δημητρόπουλου «Συνταγματικά Δικαιώματα – Ειδικό Μέρος» σελ. 169 ως 171.

³⁷ Βλ. Ν. Ανδρουλάκης « Θεμελιώδεις έννοιες της Ποινικής Δίκης » σελ. 247, σημ. 34.

³⁸ Βλ. ΣυμβΠλημΗρακλ 261/2005, Ποιν. Δικ/νη τ. 9 2006 σελ. 42, καθώς και ΑΠ 1328/2003, Ποιν. Δικ/νη τ. 6 2003 σελ. 780.

που δεν έχουν σχέση με την πράξη της κατηγορίας. Η έρευνα πρέπει να διεξάγεται με κοσμιότητα και ευπρέπεια. Τέλος, ο ένοικος του υπό έρευνα διαμερίσματος πρέπει να παρευρίσκεται κατά τη διάρκειά της και αν αυτός απουσιάζει, τη θέση του παίρνει κάποιος γείτονας. Παράβαση των ανωτέρω συνιστά παραβίαση των αρχών της ανθρωπίνης αξίας και αξιοπρέπειας και του ασύλου της κατοικίας και άρα καταστρατήγηση των άρθρων 2, 5§1 και 9§1 του ελληνικού συντάγματος. Αξίζει να σημειωθεί η αμφίβολης συνταγματικότητας νομολογία του Αρείου Πάγου σύμφωνα με την οποία, η ακυρότητα της προδικασίας που ανάγεται σε μη τήρηση των νόμιμων διατυπώσεων διεξαγωγής κατ' οίκον έρευνας, καλύπτεται, αν δεν προτάθηκε έως το τέλος της προδικασίας³⁹.

Σωματική έρευνα.

Η έρευνα στο σώμα του ανθρώπου επιτρέπεται από το σύνταγμα αφού στο άρθρο 5§3 υποβάλλει το δικαίωμα της προσωπικής ελευθερίας σε επιφύλαξη νόμου.

Τα σχετικά με τις σωματικές έρευνες ρυθμίζονται στο άρθρο 257 του ΚΠΔ. Κατά το άρθρο αυτό, σωματική έρευνα σε άτομο μπορεί να γίνει όταν, ο διενεργών την ανάκριση κρίνει ότι αυτή είναι κρίσιμη για την εξακρίβωση της αλήθειας· σε τρίτους, σωματική έρευνα γίνεται όταν υπάρχει σοβαρή και βάσιμη υπόνοια ή απόλυτη ανάγκη. Η σωματική έρευνα σε γυναίκα πρέπει να γίνεται μπροστά στον ανακριτικό υπάλληλο που τη διεξάγει από γυναίκα της επιλογής του, η οποία δίνει τον όρκο του πραγματογνώμονα. Η σωματική έρευνα γίνεται ιδιαιτέρως και χωριστά για κάθε πρόσωπο, αν δε αναζητείται ορισμένο πράγμα ή έγγραφο ο ενεργών την έρευνα οφείλει πρώτα να καλέσει τον κάτοχό του να το παραδώσει. Θα πρέπει, τέλος, η σωματική έρευνα να γίνεται με τρόπο που να μη θίγει, κατά το δυνατόν, το αίσθημα ντροπής του προσώπου.

Παρατηρούμε ότι ο ίδιος ο νομοθέτης, αναγνωρίζοντας τον ακραίο χαρακτήρα της σωματικής έρευνας, θέτει στο άρθρο 257 ΚΠΔ αυστηρές προϋποθέσεις εφαρμογής (π.χ. υποχρέωση του ερευνητή να ζητήσει πρώτα την παράδοση του πράγματος ή του εγγράφου που αναζητεί). Δεν παύουν

---

³⁹ Βλ. ΑΠ 1122/1998, Ποιν. Χρον. έτος 1999 σελ. 650.

όμως αυτές οι προϋποθέσεις να αποτελούνται, στην πλειονότητά τους, από αόριστες νομικές έννοιες, το περιεχόμενο των οποίων μπορεί εύκολα να διαστρεβλωθεί και να ερμηνευθεί υπέρ το δέον διασταλτικά (π.χ. βλ. στο άρθρο: «...εξαιτίας σπουδαίων λόγων...» ή «...σοβαρή και βάσιμη υπόνοια ή απόλυτη ανάγκη...»). Τέτοιες αόριστες έννοιες δεν ευνοούν την ασφάλεια δικαίου και ορθά επομένως έχει ασκηθεί κριτική περί αντισυνταγματικότητας στη διάταξη του άρθρου αυτού καθώς και στην πρακτική του εξαναγκασμού του προσώπου να υποβληθεί σε τέτοια εξέταση, ως περίπτωση ευθείας αντίθεσης προς τις αρχές της ανθρώπινης τιμής και αξιοπρέπειας των άρθρων 5§2 και 7§2 του συντάγματος⁴⁰.

Για τους ίδιους λόγους, κριτική θα πρέπει να ασκηθεί και στη διάταξη του άρθρου 199 ΚΠΔ, το οποίο κατά τη διατύπωση της §2 εδ. β' του άρθρου 257 ΚΠΔ, εφαρμόζεται ανάλογα στις περιπτώσεις σωματικών ερευνών σε γυναίκα. Το άρθρο 199 ΚΠΔ δίνει τη δυνατότητα στην εξεταζόμενη γυναίκα να ζητήσει να παρευρίσκεται κατά την εξέτασή της πρόσωπο της εμπιστοσύνης της, αν είναι ενδεχόμενο να αισθανθεί ντροπή από την εξέτασή της αυτή. Ωστόσο, τέτοια αίτηση δε γίνεται δεκτή για δύο λόγους: αν το πρόσωπο που κλήθηκε κωλύεται από ανυπέρβλητο εμπόδιο να παραστεί έγκαιρα ή αν ως πραγματογνώμονας που θα διεξάγει και την έρευνα διορίστηκε γυναίκα. Ως προς τον πρώτο λόγο δεν εντοπίζεται κάτι μεμπτό, αρκεί βεβαίως το ανυπέρβλητο κώλυμα να υφίσταται και να διαπιστώνεται πραγματικά και από την καθυστέρηση να απειλείται ζημία. Πρόβλημα εντοπίζεται ως προς τον δεύτερο λόγο και τούτο διότι ο διορισμός γυναίκας ως πραγματογνώμονα δεν αποκλείει το γεγονός η υπό εξέταση γυναίκα να αισθανθεί και πάλι ντροπή ή προσβολή της τιμής και της γενετήσιας αξιοπρέπειάς της⁴¹.

Οι επιμέρους ανακριτικές πράξεις.

Στον ΚΠΔ και σε ειδικούς νόμους προβλέπονται και ειδικότερες ανακριτικές πράξεις. Εδώ, θα εξεταστούν συνοπτικά τρεις από αυτές: η

⁴⁰ Σχετικά βλ. ΠλημΑθ 4636/1977, Ποιν. Χρον. έτος 1977 σελ. 274.

⁴¹ Αναλυτικότερα για τις σωματικές έρευνες βλ. Γ. Καμίνη « Παράνομα αποδεικτικά μέσα και συνταγματική κατοχύρωση των ατομικών δικαιωμάτων. Οι αποδεικτικές απαγορεύσεις στην πολιτική και ποινική δίκη » σελ. 187 επ.

ανακριτική (αστυνομική) διείσδυση, η άρση του απορρήτου των τηλεπικοινωνιών και η ηχητική και οπτική παρακολούθηση⁴².

α) Η ανακριτική (αστυνομική) διείσδυση.

Η μορφή αυτή ανακριτικής πράξης καθιερώθηκε στο ελληνικό δικονομικό σύστημα με σειρά ειδικών νόμων όπως π.χ. ο ν. 1729/1987, ο ν. 2713/1999, ο ν. 2935/2001, κυρίως σχετικά με τη διακίνηση, διάθεση ή φύλαξη ναρκωτικών ουσιών. Έχουν ωστόσο κριθεί προβληματικές οι διατάξεις των νόμων αυτών καθώς τα στοιχεία των πράξεων επί των οποίων επιτρέπεται η ανακριτική διείσδυση, συχνά προσδιορίζονται ασαφώς. Πιο εύστοχη κρίνεται η διατύπωση του άρθρου 253^A του ΚΠΔ περί ανακριτικών πράξεων επί εγκληματικών οργανώσεων, αφού ο νομοθέτης περιόρισε τη διενέργεια της ανακριτικής διείσδυσης μόνο στις πράξεις που είναι απολύτως αναγκαίες για τη διακρίβωση εγκλημάτων, την τέλεση των οποίων είχαν προαποφασίσει τα μέλη της οργάνωσης. Στόχος είναι δηλαδή να μην επιτρέπεται οπποτεδήποτε η ανακριτική διείσδυση αλλά μόνο όταν θα έχει « παθητικό » χαρακτήρα. Θα έπρεπε ωστόσο και στην περίπτωση του άρθρου 253^A ΚΠΔ να ορίζεται σαφέστερα το πλαίσιο δράσης και ελέγχου των ανακριτικών οργάνων, ώστε να μειώνεται ο κίνδυνος αυθαιρεσιών τους.

β) Η άρση του απορρήτου των τηλεπικοινωνιών.

Η ανακριτική αυτή πράξη επιτράπηκε με το ν. 2225/1994, ο οποίος προβλέπει και τις προϋποθέσεις άσκησής της από τους ανακριτικούς υπαλλήλους. Ειδικότερα να αναφέρουμε: η άρση στρέφεται μόνο κατά συγκεκριμένου προσώπου ή προσώπων που σχετίζονται με την υπόθεση που ερευνάται. Τα στοιχεία που έγιναν γνωστά από την άρση, αν συνιστούν αποδεικτικά μέσα, επισυνάπτονται στη δικογραφία· διαφορετικά επιστρέφονται στον κύριό τους εφόσον δεν διακινδυνεύεται ο σκοπός για τον οποίο διατάχθηκε η άρση, άλλως καταστρέφονται ενώπιον δημόσιας αρχής. Το περιεχόμενο των υποκλοπών απαγορεύεται να χρησιμοποιηθεί και να ληφθεί υπόψη ως άμεση ή έμμεση απόδειξη σε άλλη δίκη, ποινική, πολιτική, διοικητική ή πειθαρχική για σκοπό διαφορετικό από εκείνους που αναφέρει ο νόμος. Παρά τη

---

⁴² Αναλυτικότερα για τις επιμέρους ανακριτικές πράξεις βλ. Θ. Δαλακούρα «Ποινική Δικονομία» σελ. 244 επ.

λεπτομερή ρύθμιση του ν. 2225/1994, κριτική έχει ασκηθεί για ασάφειες και παραλείψεις στο κείμενο του νόμου, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τη χρονική διάρκεια της άρσης (άρ. 5 §6 ν. 2225/1994). Επιπλέον κρίση έχει ασκηθεί στο νόμο αυτό για παράβαση του άρθρου 19§3 του συντάγματος, το οποίο θα εξεταστεί παρακάτω.

γ) Η ηχητική και οπτική παρακολούθηση.

Η ηχητική και οπτική παρακολούθηση επιτρέπεται ως ανακριτική πράξη από τον αμφίβολης συνταγματικότητας ν. 2713/1999. Ειδικότερα να αναφέρουμε: απαγορευμένη θα πρέπει να θεωρείται η παρακολούθηση που γίνεται από μυστικό αστυνομικό με κρυφές συσκευές εντός της κατοικίας του θιγομένου προσώπου, καθώς και η παρακολούθηση που γίνεται μεν έξω από το χώρο της κατοικίας καταγράφοντας όμως τις εσωτερικές συνομιλίες ή τους μονολόγους του θιγομένου⁴³. Πρόδηλο είναι ότι πρόβλημα αντίθεσης προς το άρθρο 19§3 Σ εμφανίζεται και εδώ. Το κρίσιμο ζήτημα του νομίμου ή μη της εφαρμογής του μέτρου της ηχητικής και οπτικής παρακολούθησης θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να κρίνεται βάσει της αρχής της αναλογικότητας.

ν. Το άρθρο 19 Σ.

Το άρθρο 19 Σ καθιερώνει το απολύτως απαραβίαστο του απορρήτου των επιστολών και της, με οποιοδήποτε τρόπο, ελεύθερης απόκρισης και επικοινωνίας.

Σημαντικότερη από πλευράς προστασίας των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου, εμφανίζεται η τρίτη παράγραφος του άρθρου κατά την οποία: « απαγορεύεται η χρήση αποδεικτικών μέσων που έχουν αποκτηθεί κατά παράβαση του άρθρου αυτού και των άρθρων 9 και 9^Α .»⁴⁴.

⁴³ Βλ. αιτιολογική έκθεση ν. 2928/2001.

⁴⁴ Βλ. επίσης Γ. Καμίνη « Παράνομα αποδεικτικά μέσα και συνταγματική κατοχύρωση των ατομικών δικαιωμάτων. Οι αποδεικτικές απαγορεύσεις στην πολιτική και ποινική δίκη » σελ. 204 επ.

Γ. Η διεθνής και ευρωπαϊκή προστασία των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου.

A. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ).

Η ΕΣΔΑ διατυπώθηκε στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης και υπογράφηκε στη Ρώμη την 4/11/1950. Άρχισε δε να ισχύει από την 3/9/1953. Την ΕΣΔΑ έχουν επικυρώσει όλα τα κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Στη χώρα μας η ΕΣΔΑ κυρώθηκε με το νομοθετικό διάταγμα 53/1974 (Φ.Ε.Κ. Α' 256/20.9.1974). Με την επικύρωσή της η ΕΣΔΑ αποτελεί πλέον αναπόσπαστο τμήμα του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και οι διατάξεις της υπερισχύουν κάθε άλλης διάταξης νόμου (άρθρο 28 §1 Σ), κατά ορισμένους δε ακόμα και του ίδιου του συντάγματος.

Άρθρο 1.

Το άρθρο 1 της ΕΣΔΑ επιτάσσει σε όλα τα συμβαλλόμενα κράτη-μέλη υποχρέωση αναγνώρισης σεβασμού όλων γενικά των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Άρθρο 3.

Με το άρθρο 3, η ΕΣΔΑ απαγορεύει απολύτως την επιβολή βασανιστηρίων καθώς και απάνθρωπων και εξευτελιστικών ποινών στους κατηγορουμένους.

Άρθρο 5.

Το άρθρο 5, καθιερώνει το δικαίωμα όλων στην προσωπική ελευθερία και ασφάλεια. Περιορισμός των δικαιωμάτων αυτών δεν επιτρέπεται παρά μόνον στις περιοριστικά απαριθμούμενες από την ίδια τη σύμβαση περιπτώσεις νομίμου συλλήψεως και κρατήσεως.

Το ίδιο άρθρο καθιερώνει επιπλέον εγγυήσεις για την προστασία των αρχών της προσωπικής ελευθερίας και ασφάλειας. Έτσι, κάθε συλληφθέν πρόσωπο, πρέπει να πληροφορείται όσο το δυνατόν συντομότερα και στη γλώσσα του τους λόγους της συλλήψεως του και τις κατηγορίες που

εκκρεμούν εις βάρος του. Όποιος νόμιμα συλλαμβάνεται πρέπει να παραπέμπεται σε σύντομο χρονικό διάστημα στον αρμόδιο δικαστικό λειτουργό και κατόπιν τούτου είτε να δικάσσει ή άλλως να απολυθεί. Όποιος γενικά κρατείται ή στερείται την ελευθερία του, έχει δικαίωμα προσφυγής στο αρμόδιο δικαστήριο, το οποίο οφείλει σε σύντομο χρονικό διάστημα να αποφανθεί περί του νομίμου ή μη της κρατήσεως του και κατόπιν να πράξει ανάλογα. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης των κρατικών οργάνων προς τους όρους και τις προϋποθέσεις του παρόντος άρθρου, παρέχεται στον κρατούμενο δικαίωμα να ζητήσει επανόρθωση της ζημίας του.

Άρθρο 6.

Το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ καθιερώνει το δικαίωμα του κατηγορουμένου στη χρηστή απονομή της δικαιοσύνης. Ειδικότερα ο κατηγορούμενος πρέπει να δικάζεται δίκαια, δημόσια και εντός λογικής προθεσμίας από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι και πρέπει να τονιστεί, το ότι η ΕΣΔΑ ρητά καθιερώνει στην §2 του ίδιου άρθρου το τεκμήριο αθωότητας του κατηγορουμένου. Κατά τη διατύπωση του άρθρου: « Παν πρόσωπον κατηγορούμενον επί αδικήματι τεκμαίρεται ότι είναι αθών μέχρι της νομίμου αποδείξεως της ενοχής του.». Αντίθετα, στο ελληνικό σύνταγμα, όπως ήδη αναφέρθηκε παραπάνω, το τεκμήριο αθωότητας του κατηγορουμένου δεν προβλέπεται ρητά αλλά συνάγεται από τη διάταξη του άρθρου 6 Σ.

Ειδικότερα δικαιώματα που παρέχει στον κατηγορούμενο η ΕΣΔΑ με το άρθρο 6 είναι τα εξής: δικαίωμα γνώσης στη γλώσσα του της φύσεως και του λόγου της εις βάρος του κατηγορίας, δικαίωμα να ζητήσει χρόνο ικανό για την προετοιμασία της υπεράσπισής του, δικαίωμα να υπερασπιστεί ο ίδιος τον εαυτό του ή να διορίσει συνήγορο προς το σκοπό αυτό, δικαίωμα να ζητήσει την εξέταση των μαρτύρων κατηγορίας και υπεράσπισης, δικαίωμα να ζητήσει διερμηνέα αν δεν κατανοεί τη χρησιμοποιούμενη από το δικαστήριο γλώσσα.

Άρθρο 7.

Στο άρθρο 7 ΕΣΔΑ καθιερώνει την αρχή του *nullum crimen nulla poena sine lege*. Σχετικά ισχύουν τα όσα έχουν ήδη αναφερθεί.

Άρθρο 8.

Το άρθρο 8 ΕΣΔΑ επιτάσσει δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του ανθρώπου. Παρεμβολή της δημόσιας αρχής στην άσκηση των δικαιωμάτων αυτών απαγορεύεται εκτός και αν όπως και το ίδιο το άρθρο ορίζει: «...η επέμβασις αυτή προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον διά την εθνικήν ασφάλειαν, την δημόσιαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων. ».

Στον ευρωπαϊκό χώρο τα δικαιώματα του ανθρώπου-κατηγορουμένου προστατεύονται και με πληθώρα άλλων κειμένων όπως είναι για παράδειγμα ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

B. Η Οικουμενική Διακήρυξη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, υπεγράφη το 1948 από τα κράτη-μέλη του Ο.Η.Ε., προστατεύει δε τον κατηγορούμενο στα διάφορα στάδια της ποινικής δίκης.

Άρθρο 1.

Κατά τη διατύπωση του άρθρου 1: «Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Είναι προικισμένοι με λογική συνείδηση και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με πνεύμα αδελφοσύνης.».

Άρθρο 3.

Το άρθρο 3 προστατεύει τη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια του ατόμου.

Άρθρο 5.

Στο άρθρο 5 απαγορεύονται απολύτως τα βασανιστήρια, καθώς και η επιβολή οποιασδήποτε απάνθρωπης ή εξευτελιστικής για το άτομο ποινής.

Άρθρο 7.

Το άρθρο αυτό κατοχυρώνει την αρχή της ισότητας όλων απέναντι στο νόμο. Οποιαδήποτε παράβαση της αρχής αυτής συνεπάγεται δικαίωμα του ατόμου για προστασία του.

Άρθρο 8.

Στο άρθρο 8 καθιερώνεται το δικαίωμα του ατόμου να προσφεύγει στα αρμόδια δικαστήρια ζητώντας ένδικη προστασία κατά των πράξεων εκείνων που παραβιάζουν τα θεμελιώδη δικαιώματά του.

Άρθρο 9.

Το άρθρο 9 ρητά απαγορεύει την αυθαίρετη σύλληψη, κράτηση ή εξορία του ατόμου.

Άρθρο 10.

Στο άρθρο 10 κατοχυρώνεται γενικά το δικαίωμα του ατόμου να ζητεί την παροχή ένδικης προστασίας, δημόσια, από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο.

Άρθρο 11.

Το άρθρο 11 ρητά κατοχυρώνει το τεκμήριο αθωότητας του κατηγορουμένου.

Άρθρο 12.

Με το άρθρο 12 απαγορεύεται κάθε αυθαίρετη και χωρίς δικαίωμα επέμβαση στην ιδιωτική ζωή του ατόμου. Το ίδιο άρθρο απαγορεύει επίσης και κάθε προσβολή της ανθρώπινης τιμής και υπόληψης.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τα όσα παρατέθηκαν ανωτέρω εύκολα αντιλαμβανόμαστε τη σημαντικότητα της προανάκρισης, η οποία αποτελεί το πρώτο βήμα για την έναρξη της ποινικής διαδικασίας. Η προανάκριση εξασφαλίζει ότι η κύρια διαδικασία, ιδίως αυτή ενώπιον του δικαστηρίου, θα γίνει σωστά. Κατά τη διάρκεια της προανάκρισης όμως και των συνακόλουθων πράξεων (βλ. εξετάσεις μαρτύρων, έρευνες, κατασχέσεις κλπ), συχνά περιορίζονται θεμελιώδη και κατοχυρωμένα από το νόμο ή το ίδιο το Σύνταγμα δικαιώματα του ανθρώπου-κατηγορουμένου. Πρόκειται για αναμενόμενο αποτέλεσμα της φύσης του ποινικού δικαίου εν γένει, ως εξαναγκαστικού δικαίου. Έτσι, ορισμένοι περιορισμοί κρίνονται θεμιτοί και απαραίτητοι, ενώ άλλοι έχουν κατακριθεί - αρκετές φορές μάλιστα απόλυτα δικαιολογημένα - ως αυθαίρετες επεμβάσεις της κρατικής εξουσίας στο χώρο των ατομικών δικαιωμάτων.

Προσπάθειες γίνονται, με την αρχή της αναλογικότητας και με σταθμίσεις συμφερόντων, ώστε να διασφαλίζονται στο μέγιστο βαθμό όλα τα δικαιώματα του ανθρώπου-κατηγορουμένου. Πράγματι, ένα πιο ανθρωποκεντρικό ποινικό δικονομικό σύστημα είναι το ζητούμενο σε μια σύγχρονη, ευρωπαϊκή κοινωνία.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία ασχοληθήκαμε κατά τρόπο σύντομο αλλά περιεκτικό στην παράθεση των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου κατά τη διάρκεια της προανακριτικής διαδικασίας. Αναφέρθηκαν δε και περιπτώσεις κατά τις οποίες τα δικαιώματα αυτά υφίστανται περιορισμούς, άλλοτε νόμιμους και άλλοτε όχι. Κατά το ελληνικό δικαιο σύστημα, δικαιώματα στον κατηγορούμενο απονέμονται, από το Σύνταγμα και ειδικότερα από τα άρθρα 6, 7, 8, 9 και 19. Επιπλέον δικαιώματα αναγνωρίζονται υπέρ του κατηγορουμένου στον ελληνικό Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Τέλος, ο κατηγορούμενος προστατεύεται και με σειρά διεθνών και ευρωπαϊκών κειμένων, ανάμεσα στα οποία είναι η Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Ο.Η.Ε., ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κ.ά.

SUMMARY

At this issue, we dealt, both briefly and thoroughly, with the rights of the defendant during preliminary investigation procedures. We also mentioned occasions, where these rights sustain, legally or sometimes illegally, certain restrictions. According to greek laws, the defendant is given rights from the articles 6, 7, 8, 9 and 19 of the Constitution. Additional rights are being given to the defendant according to the greek Penal Procedure Code. Finally, the defendant is also protected by a series of international and european treaties such as, the Universal Declaration of Human Rights of the U.N., the Charter of Fundamental Rights of the E.U. etc.

ΒΑΣΙΚΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

- **ΣυμβΠλημΤρικάλ 248/2001 « Ο μοιραίως εξαφανισθείς σύζυγος».**

Πρόεδρος Γ. Αποστολάκης Μέλη Ν. Πουλάκης, Σ.

Κακαβιάς

Εισαγγελέας Ν. Δεληδήμος, Αντεισαγγελέας

διατάξεις: άρθρα 31 [παρ. 2], 72, 105, 176 [παρ. 1], 218 [παρ. 1], 243 [παρ.2], 251, 307ΚΠΔ, 2 [παρ.2] Ν2408/1996

Προδικασία, Αστυνομική προανάκριση, Μαρτυροποίηση κατηγορουμένου,

Ακυρότητα ενόρκων μαρτυρικών καταθέσεων

Σε περίπτωση, που διεξάγεται προανάκριση χωρίς προηγούμενη εισαγγελική παραγγελία, εκείνος που έχει συλληφθεί ως δράστης ή σε βάρος του οποίου υπάρχουν υπόνοιες ότι τέλεσε την πράξη για την οποία διεξάγεται προανάκριση, πρέπει να εξετάζεται σύμφωνα με ό,τι ισχύει για την εξέταση κάθε κατηγορουμένου, ώστε να αποκλείεται το τέχνασμα της «μαρτυροποίησής» του και να διασφαλίζονται τα υπερασπιστικά του δικαιώματα. «Για το λόγο αυτό, κηρύσσονται άκυρες οι 3 καταθέσεις της αιτούσας, οι οποίες λήφθηκαν κατά την εξέτασή της ως μάρτυρα στα πλαίσια αυτεπάγγελτης προανάκρισης, χωρίς να τηρηθούν οι διατάξεις των άρθρων 273 και 274 ΚΠΔ, παρόλο που είχε καταστεί ύποπτη ότι είχε διαπράξει τις πράξεις της ηθικής αυτουργίας σε ανθρωποκτονία με πρόθεση και της ψευδούς ανώμοτης κατάθεσης. Κατά την αντίθετη εισαγγελική πρόταση, σε κανένα σημείο της προδικασίας δεν αποδόθηκε αξιόποινη πράξη σε βάρος της αιτούσας και επομένως δεν επήλθε ακυρότητα των εν λόγω καταθέσεων.

Η αντίθετη εισαγγελική πρόταση έχει ως εξής:

Εισάγω ενώπιον Σας την από 12.10.2001 αίτηση της Α.Π. και σύμφωνα με την ΚΠΔ 307 περ. β' εκθέτω τα εξής: Από το συνδυασμό των διατάξεων 239 παρ. 2, 327 παρ. 1 ΚΠΔ καθώς επίσης των 464, 475 παρ. 2, 490, 525, 527 ΚΠΔ προκύπτει ότι το ισχύον σύστημα της Ποινικής Δικονομίας διαπνέεται από την αρχή της αναζητήσεως της ουσιαστικής αλήθειας, σύμφωνα με την οποία η Εισαγγελική

Αρχή στα πλαίσια της κατηγορητικής δίκης (βλ. ΚΠΔ 171 παρ. 1 β' σε συνδυασμό με 484 παρ; 1α', 510 παρ. 1 Θ') δεν είναι από το νόμο υποχρεωμένη, μονάχα να ασκεί την ποινική δίωξη, αλλά παράλληλα πρέπει, να αναζητά αυτεπαγγέλτως, σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας ασφαλώς δε και της προδικασίας, όλα τα αποδεικτικά στοιχεία που οδηγούν στην αλήθεια είτε αυτά είναι του κατηγορουμένου είτε εναντίον αυτού (βλ. *A. Κωσάρα*, «Η αναζήτηση της αλήθειας στην Ποινική Δίκη», εκδ. 1988, τεύχος Α', σελ 136-137./, *Γιαννίδη*, «Το βάρος αποδείξεως στην Ποινική Δίκη», ΠοινΧρ ΛΣΤ', σελ. 1122, *J. Schultz*, «Είναι δυνατή η διάσωση της αξιόσεως αληθείας της ποινικής δίκης;» Υπερ2000, σελ. 99-101).

Προς τούτο και σύμφωνα με την ΚΠΔ 251 οι αναφερόμενοι στο άρθρο 33 ανακριτικοί υπάλληλοι οφείλουν, χωρίς χρονοτριβή, να συγκεντρώσουν πληροφορίες για το έγκλημα, στην περίπτωση δε της παρ. 2 της ΚΠΔ 243 δίχως παραγγελία του Εισαγγελέα προβαίνοντας μεταξύ άλλων στη διενέργεια αυτοψίας, στην εξέταση μαρτύρων και κατηγορουμένου. Η αναφορά στο προηγούμενο άρθρο της αυτεπάγγελτης ή έκτακτης προανάκρισης (αντί του επικρατήσαντος εσφαλμένου όρου «αστυνομικής» προανάκρισης, δεδομένου ότι αυτή διενεργείται από οποιονδήποτε ανακριτικό υπάλληλο) συνηγορεί υπέρ της απόψεως ότι και το τμήμα αυτό της προδικασίας, το οποίο ενεργοποιείται σύμφωνα με τα εκεί οριζόμενα, στις περιπτώσεις αυτοφώρου κακουργήματος ή πλημμελήματος ή όταν υπάρχει κίνδυνος από την αναβολή και διασφαλίζει την ανίχνευση της τελεσθείσης αξιόποινης πράξης εξομοιώνεται με γνήσια προανάκριση τόσο ως προς τη δυνατότητα δράσεως των προανακριτικών υπαλλήλων όσο και ως προς τη δυνατότητα άσκησης από το πρόσωπο που αφορά, των δικαιωμάτων του ως κατηγορουμένου (βλ. Αιτιολ. Έκθεση Σχεδίου ΚΠΔ, σελ. 487, *Χατζάκο*, «Η περάτωση της προανακρίσεως», σελ. 50, *N. Ανδρουλάκη*, «Τα δικαιώματα του συλλαμβανομένου και του συνηγόρου του κατά το στάδιο της αστυνομικής προανάκρισης» σε «Νομικά Ανάλεκτα» , έκδοση του Δικηγορικού Συλλόγου Πατρών, σελ. 203).

Από το άρθρο 105 ΚΠΔ, όπως αυτό ισχύει σήμερα βάσει του άρθρου 2 παρ. 2α' του Ν 2408/1976 και το οποίο ορίζει ότι: «όταν διενεργείται αστυνομική προανάκριση σύμφωνα με το άρθρο 243 παρ. 2 ΚΠΔ, η εξέταση γίνεται όπως ορίζεται στις διατάξεις των άρθρων 273 και 274 και εκείνος που εξετάζεται, έχει όλα τα δικαιώματα που αναφέρονται στα άρθρα 103 και 104. Η κατά παράβαση του παρόντος άρθρου εξέταση είναι άκυρη και δεν λαμβάνεται υπ' όψιν. Κατά τα άλλα

εφαρμόζεται το δεύτερο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 31» προκύπτουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του, ήτοι: α) Διενέργεια αυτεπάγγελτης («αστυνομικής» λεγόμενης) προανάκρισης κατά την ΚΠΔ 243 παρ. 2, δηλαδή διενεργούμενης προανακρίσεως πριν την άσκηση της ποινικής δίωξης. β) Ύπαρξη κατηγορουμένου υπό την έννοια της ΚΠΔ 72, δηλαδή προσώπου εις βάρος του οποίου ο Εισαγγελέας άσκησε ρητά την ποινική δίωξη ή αποδίδεται σε αυτό η αξιόποινη πράξη σε οποιοδήποτε στάδιο της ανάκρισης ή αναφέρεται στη μήνυση, στην έγκληση ή στην έκθεση για αξιόποινη πράξη-

γ) Εξέταση του παραπάνω προσώπου δίχως όρκο και δίχως γνωστοποίηση από τους αναφερομένους στην ΚΠΔ 33 ανακριτικούς υπαλλήλους των δικαιωμάτων, τα οποία προβλέπονται από τις ΚΠΔ 103,104.

δ) Αξιοποίηση της κατά τον παραπάνω τρόπο ληφθείσης εξέτασης του κατηγορουμένου και επισύναψη της σχετικής εκθέσεως στη δικογραφία αντί της παραμονής της στο αρχείο της Εισαγγελίας κατά το άρθρο 31 παρ. 2 ΚΠΔ.

Είναι αυτονόητο ότι τα προαναφερθέντα, δηλαδή οι σχετικές διατάξεις του νόμου και οι εξ αυτών παραδοχές, τελούν σε σχέση αλληλεξάρτησης τόσο ως προς τον επιδιωκόμενο σκοπό της ανακάλυψης της αλήθειας όσο και ως προς τη μέριμνα για τη διασφάλιση της ανθρώπινης αξίας (σχετ. βλ. αντί άλλων, Ν. Μπιζιλέκη, «Το τιμωρητικό και το φιλελεύθερο στοιχείο στο Ποινικό Δίκαιο», ΠοινΧρ ΝΑ' (2001), σελ. 289 επ.) με κοινό σημείο τις βασικές αρχές του αυτού δικανικού συστήματος, οι οποίες δεν καταλύονται ούτε αναιρούνται από την προσθήκη ή την τροποποίηση μεμονωμένων διατάξεων. Αντιθέτως, οι διατάξεις αυτές, οι οποίες ως επιστέγασμα της διαρκούς εξέλιξης και ανανέωσης του νομικού πολιτισμού τίθενται στο κείμενο Δίκαιο, είναι εκείνες που ερμηνεύονται με βάση τις γενικότερες αξίες και παραδοχές του Δικαίου, όπου την πρώτη και κυρίαρχη θέση καταλαμβάνει ο σεβασμός της ανθρώπινης ζωής, άνευ της οποίας είναι άσκοπη και η απλή συζήτηση ακόμα περί επιμέρους δικαιωμάτων (σχετ. βλ. Α. Μανιτάκη, «Κράτος δικαίου και δικαστικός έλεγχος της συνταγματικότητας», εκδ. 1994, τόμος Α', σελ. 421).

Εν προκειμένω, η Ά.Π. στις 8.10.2001 εδήλωσε προς τον Αστυνομικό Σταθμό Α. Καλαμπάκας ότι ο σύζυγος της Δ.Μ. είχε εξαφανισθεί. Κατόπιν αυτού διενεργήθηκαν έρευνες από το Α.Τ. Καλαμπάκας για τον εντοπισμό του φερομένου ως εξαφανισθέντος Δ. Μ., ο οποίος τελικά ανευρέθη νεκρός και το πτώμα του επιμελώς θαμμένο σε αγροτική περιοχή της Καλαμπάκας. Αμέσως το Α.Τ. Καλαμπάκας διενήργησε σύμφωνα με το άρθρο 243 παρ. 2 ΚΠΔ προανάκριση, προκειμένου να

εξασφαλισθούν κρίσιμα στοιχεία για τα οποία υπήρχε κίνδυνος να απωλεσθούν ή να αλλοιωθούν προβαίνοντας σε όλες τις προβλεπόμενες από το νόμο (ΚΠΔ 251) ενέργειες, όπως κατάληψη πειστηρίων, διενέργεια αυτοψίας και λήψη μαρτυρικών καταθέσεων. Κατά τη διάρκεια της ούτω γενομένης προανακρίσεως κατέθεσε ως μάρτυς ο Αλβανός υπήκοος Γ.Ι. (Θ.Ι.) πριν από όλους τους λοιπούς εξετασθέντες μάρτυρες και συγκεκριμένα την 12η μεσημβρινή της 9.10.2001, ο οποίος ομολόγησε ότι ο ίδιος είναι υπαίτιος του θανάτου του Δ.Μ., τον οποίο πυροβόλησε από ελάχιστη απόσταση στο κεφάλι με κυνηγετικό όπλο. Ακολούθως ελήφθησαν και άλλες καταθέσεις μαρτύρων με την εξής χρονολογική σειρά: [...] Σε ενδιάμεσο των παραπάνω καταθέσεων χρόνο και ειδικότερα στις 23.00 της 9.10.2001 κατέθεσε συμπληρωματικά η αιτούσα Α.Π. η οποία αναιρώντας την αρχική, δοθείσα στις 13.00 της ίδιας ημέρας κατάθεση της, κατέθεσε ότι η ίδια προκάλεσε στον ήδη ομολογήσαντα Γ.Ι. την απόφαση της τελέσεως της, τον οποίο μάλιστα βοήθησε στην προσπάθεια του να εξαφανίσει κάθε ίχνος του εγκλήματος. Κατόπιν αυτού και όπως προκύπτει από το αμέσως προεκτεθέντα, η προανάκριση συνεχίστηκε με νέες μαρτυρικές καταθέσεις, Η ίδια η αιτούσα εξετάστηκε συμπληρωματικώς ως μάρτυρας και πάλι στις 06.20 της 10.10.2001 και δίχως όρκο με υπόμνηση των απορρεόντων από τις ΚΠΔ 100 επ. και 273 δικαιωμάτων της στις 11.10 της αυτής ημέρας. Μετά το πέρας της προανακρίσεως, η σχηματισθείσα δικογραφία διαβιβάστηκε στον Εισαγγελέα Πρωτοδικών Τρικάλων και ασκήθηκε εις βάρος της αιτούσας Α.Π. ποινική δίωξη για ηθική αυτουργία σε ανθρωποκτονία εκ προθέσεως και εκδόθηκε το υπ' αριθμ. 50/2001 ένταλμα συλλήψεως του Ανακριτού Τρικάλων. Ήδη η κατηγορουμένη με την εν λόγω αίτηση της ισχυρίζεται ότι κακώς ελήφθησαν από αυτή μαρτυρικές καταθέσεις και για το λόγο αυτό πρέπει να τεθούν στο αρχείο της Εισαγγελίας, σύμφωνα με το άρθρο 31 παρ. 2 ΚΠΔ, στο οποίο ρητώς παραπέμπει το άρθρο 105 ΚΠΔ. Εν τούτοις, από τα υπάρχοντα μέχρι σήμερα στοιχεία στη δικογραφία προκύπτει ότι η αιτούσα και ήδη κατηγορουμένη εξετάστηκε ως μάρτυς κατά τη διενεργηθείσα σύμφωνα με την παρ. 2 της ΚΠΔ 243 προανάκριση μαζί με αρκετούς άλλους κατοίκους της Α. και συγγενικά πρόσωπα του θύματος. Στην αρχική της κατάθεση έκανε λόγο για την εξαφάνιση του συζύγου της Δ.Μ., την οποία ήδη είχε δηλώσει στον οικείο Αστυνομικό Σταθμό δίχως να περιλάβει στην κατάθεση της, κάτι το οποίο θα μπορούσε να εγείρει υπόνοιες εις βάρος της. Εξάλλου, η αιτούσα και κατηγορουμένη ήταν μητέρα τεσσάρων (4) παιδιών του θύματος και συμμετείχε ενεργά στις προσπάθειες για την ανεύρεση του παροτρύνοντας γι' αυτό και τους

συγγενείς του, στους οποίους είχε ειδοποιήσει για την «εξαφάνιση». Σε κανένα σημείο της προανάκρισης δεν αποδόθηκε σε αυτήν (ΚΠΔ 72 περ. β') η αξιόποινη πράξη της ανθρωποκτονίας, η οποία εξ αρχής ομολογήθηκε από τον Γ.Ι. Εξάλλου, για να προσλάβει κάποιος την ιδιότητα του κατηγορουμένου σύμφωνα με την περ. β' της ΚΠΔ 72 πρέπει να προκύψουν κατά τη διάρκεια της ανάκρισης ικανά στοιχεία για να απαγγελθεί κατηγορία εις βάρος του (βλ. Α. Καρρά, «Μαθήματα Ποινικού Δικονομικού Δικαίου» έκδ. γ', 1990, σελ. 110).

Επίσης, δεν πρέπει να παροράται ο στιγματιστικός χαρακτήρας της Ποινικής Δικαιοσύνης ο οποίος εκδηλώνεται όχι μόνο στο στάδιο της καταδίκης αλλά και στο στάδιο της προδικασίας, όπου είναι ορατή μία διατάραξη του status του εννόμου αγαθού της τιμής εκείνου στον οποίο αποδίδεται η αξιόποινη πράξη από τη στιγμή που η δικαστική εξουσία θα επιληφθεί ενεργά με οποιονδήποτε τρόπο (βλ. Ν. Ανδρουλάκη, «Θεμελιώδεις έννοιαι της ποινικής δίκης», έκδ. 1972, τεύχος Α', σελ. 22, Ν. Παρασκευόπουλο, «Φρόνημα και καταλογισμός στο Ποινικό Δίκαιο», έκδ. 1987, σελ. 290 επ., Ηλ. Αναγνωστόπουλο, «Στιγματισμός, σκοτεινός αριθμός και υποκατάσταση της ποινικής διαδικασίας» στα Πρακτικά του Α' Πανελληνίου Συνεδρίου της Ελληνικής Εταιρίας Ποινικού Δικαίου»). Έτσι λοιπόν μπορεί μεν να γνωστοποιείται σε εκείνον στον οποίο αποδίδεται κάποια αξιόποινη πράξη η δυνατότητα ασκήσεως των προβλεπομένων από τις ΚΠΔ100 επ. δικαιωμάτων, αλλά παράλληλα υφίσταται ο ίδιος ισχυρότατο κοινωνικό στιγματισμό, εάν η απόδοση της πράξεως σε αυτόν γίνει επιπόλαια και δίχως πλήρη εκτίμηση όλων των αποδεικτικών μέσων. Επιπροσθέτως, προκαλείται δυσχέραση, ακόμα εντονότερη από την εγγενώς υπάρχουσα, στην ανακάλυψη της αλήθειας, διότι με την αβασάνιστη μετάθεση προσώπων στη θέση του κατηγορουμένου απομακρύνεται το ενδεχόμενο απόδοσης της πράξεως στους πραγματικούς και σε όλους τους υπαίτιους.

Εν προκειμένω, υπήρχε κατά το στάδιο της προανάκρισης η αγνώστων κινήτρων μόνη κατάθεση του ομολογήσαντος αβίαστα την πράξη του δράστη Γ.Ι., η οποία ελέγχεται ως προς την βασιμότητα της τόσο νομικά ως αντιβαίνουσα στην ■ επιταγή της ΚΠΔ 211Α (η οποία, όπως όλες οι διατάξεις, έχει αμφίδρομη νομική λειτουργία) όσο και ουσιαστικά, διότι έναντι αυτής υπήρχε η ιδιότητα της αιτούσας ως συζύγου και μητέρας τεσσάρων (4) παιδιών του θύματος, καθώς επίσης ότι ουδείς εκ των λοιπών εξετασθέντων μαρτύρων κατέθεσε επιβαρυντικά εις βάρος της στοιχεία. Η δοθείσα ώρα 23.00 της 9.10.2001 κατάθεση της Α.Π. ήταν συμπληρωματική όχι μόνο επί όσων είχε καταθέσει ο Γ.Ι. αλλά και επί όσων είχαν καταθέσει οι λοιποί μάρτυρες

καθώς επίσης επί των εκτιμήσεων στα ευρήματα της αυτοψίας, τα οποία ήδη είχαν αξιολογηθεί προσεκτικότερα απ' ότι αρχικώς, όταν δηλαδή δόθηκε η πρώτη κατάθεση της αιτούσας και ήδη κατηγορουμένης. Εξάλλου, η δοθείσα ώρα 06.20 της 10.10.2001 νέα συμπληρωματική κατάθεση της, δεν διαφέρει ουσιωδώς από τα κατατεθέντα από την ίδια κατά την ομολογία της αξιόποινης πράξης ' που της αποδίδεται και ουδεμία επιρροή έχει ασκήσει στην εις βάρος της εγερθείσα ποινική δίωξη για ηθική αυτουργία σε ανθρωποκτονία εκ προθέσεως (άρθρα 46 παρ. 1 α', 299 παρ. 1 ΠΚ). Τέλος, είναι γνωστό ότι **η διάταξη της παρ. 2 άρθρου 31 ΚΠΔ δεν επέβαλε καμία δικονομική κύρωση σε περίπτωση παραβάσεως της** (πρβλ. ΚΠΔ 170 παρ. 1), αφορούσε δε μόνο στην προκαταρκτική εξέταση και όχι στην προανάκριση (βλ. ΑΠ 1272/1987, ΝοΒ 35,1658). Ήδη, **με την παρ. 2 του άρθρου 2 Ν 2408/1996 επεκτείνεται η ισχύς της ως άνω διατάξεως στην προανάκριση ρητώς απειλούμενης ποινής ακυρότητας σε ενδεχόμενη παραβίαση της** (βλ. ΑΠ Ολ 2/1999 ΠοινΧρ Ν', σελ. 811). Εντούτοις, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η μεταβολή της νομολογίας του Αρείου Πάγου ως προς τη σταθερή άρνηση των Δικαστηρίων να απαγγείλουν ακυρότητα, η οποία επήλθε με την υπ' αριθμ. 2/1999 απόφαση της Ολομελείας (βλ. ανωτέρω) προκλήθηκε ύστερα από παραπομπή -του θέματος σε αυτή λόγω ιδιάζουσας σπουδαιότητας με την = ΑΠ 523/1999 απόφαση Τμήματος (ΠοινΧρ ΝΑ', σελ. 813), το οποίο εκλήφθηκε κατόπιν ασκηθείσης αναιρέσεως κατά αποφάσεως του Β' ΜΟΕ Αθηνών, διά της οποίας οι αναιρεσεύοντες παραπονούνται ότι ελήφθη υπ' όψιν του εκδόσαντος την απόφαση Δικαστηρίου η δίχως όρκο εξέταση του κατά την αυτεπάγγελτη προανάκριση. Συνεπώς, **δεν γεννάται ζήτημα αξιοποίησης ή όχι ένορκης (ΚΠΔ218 παρ. 1) του μετέπειτα κατηγορουμένου, διότι απλούστατα δεν στερείται τα δικαιώματά του, διότι κατά το χρόνο της μαρτυρικής κατάθεσης είχε ακόμη την ιδιότητα του μάρτυρα.**

Η νομικώς επιλήψιμη «μαρτυροποίηση» του κατηγορουμένου υφίσταται, όταν συντρέχουν στο πρόσωπο αυτού και εις βάρος του υπόνοιες, οι οποίες «παρορώνται» από τους ανακριτικούς υπαλλήλους και στις οποίες ήδη αναφερθήκαμε. Η απαγόρευση αξιοποίησης της μαρτυρικής κατάθεσης του μετέπειτα κατηγορουμένου δεν υφίσταται παρά μόνο ως δικαιοπολιτική πρόταση (βλ. παρατηρήσεις *Ηλ. Αναγνωστόπουλου*, υποστηρικτή της ως άνω θέσεως, κάτωθι της ΑΠ Ολ 2/1999, ό.π., σελ. 813).

Βάσει των ανωτέρω, ότι δηλαδή:

Η αιτούσα και ήδη κατηγορούμενη Α.Π. εξετάστηκε κατά την αυτεπάγγελτη προανάκριση νομίμως ως μάρτυς.

Δεν αποδόθηκε κατά την προδικασία αξιόποινη πράξη εις βάρος της αιτούσας νομίμως, μη αρκούσης γι' αυτό μιας και μόνο μαρτυρικής κατάθεσης μη συνδυαζόμενης με κανένα άλλο αποδεικτικό στοιχείο.

Δεν στερήθηκε η αιτούσα των προβλεπομένων από τις ΚΠΔ 100 επ. δικαιωμάτων της και, σωστά, δεν υπάρχει παραβίαση της ΚΠΔ 105, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 παρ. 2α' Ν 2408/1996.

Προτείνω: Να απορριφθεί η από 12.10.2001 αίτηση της Α.Π. περί κηρύξεως ως ακύρων των καταθέσεων της, οι οποίες ελήφθησαν από το Α.Τ. Καλαμπάκας στις 9 και 10 Οκτωβρίου ,2001 κατά τη διενέργεια αυτεπαγγέλτως κατά την ΚΠΔ 243 παρ. 2 προανακρίσεως νομίμως όπως προεκτάθηκε, ως αβάσιμη κατ' ουσίαν. Το βούλευμα έχει ως εξής:

.Κατά τη διάταξη του άρθρου 176 παρ. 1 ΚΠΔ αρμόδιο να κηρύξει την ακυρότητα των πράξεων της προδικασίας είναι το δικαστικό συμβούλιο, κατά δε τις διατάξεις του άρθρου 307 ,ιδίου Κώδικα, κατά τη διάρκεια της ανάκρισης το ίδιο αυτό Συμβούλιο (Πλημμελειοδικών) αποφασίζει, μεταξύ άλλων, και για κάθε θέμα που προβλέπεται σε ειδικές, όπως είναι η προαναφερόμενη του άρθρου 176 παρ. 1 ΚΠΔ, διατάξεις (βλ. και ΣυμβΑΠ 115/1995 ΝοΒ 43,882, ΣυμβΑΠ 1259/2000 αδημ., ΣυμβΠλημΚαστ 63/1993 ΠοινΧρ ΜΗ',422, ΣυμβΠλημΘεσ,544/1997 Υπέρ 1998,95).

Στην προκειμένη περίπτωση νομίμως, σύμφωνα και με τα αμέσως προεκτιθέμενα, εισάγεται ενώπιον του Συμβουλίου τούτου, με την άνω πρόταση του Εισαγγελέως Πλημμελειοδικών Τρικάλων, η από 12.10.2001 αίτηση-προσφυγής της Α.Π., χήρας Δ.Μ., κατοίκου Α. Καλαμπάκας, με την οποία η τελευταία ζητεί να κηρυχθούν άκυρες τρεις (3) ένορκες μαρτυρικές καταθέσεις της που λήφθηκαν από την ίδια στα πλαίσια της προδικασίας και ειδικότερα κατά την αυτεπάγγελτη αστυνομική προανάκριση, που διενεργήθηκε για πράξεις για τις οποίες μετέπειτα ασκήθηκε σε βάρος της ποινική δίωξη και ήδη διενεργείται σχετικώς κύρια ανάκριση.

Με το άρθρο 2 παρ. 2α' του Ν 2408/1996 αντικαταστάθηκε το άρθρο 105 του ΚΠΔ ως ακολούθως: «Όταν ενεργείται προανάκριση σύμφωνα με το άρθρο 243 παρ. 2 του παρόντος, η εξέταση γίνεται όπως ορίζεται στις διατάξεις των άρθρων 273 και 274 και εκείνος που εξετάζεται έχει τα δικαιώματα που αναφέρονται στα άρθρα 103 και 104. Η κατά παράβαση του παρόντος άρθρου εξέταση είναι άκυρη και δεν λαμβάνεται υπόψη. Κατά τα άλλα εφαρμόζεται το δεύτερο εδάφιο της παρ. 2 του

άρθρου 31». Κατά το δεύτερο αυτό εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 31 ΚΠΔ, «αν όμως έγινε έγγραφη εξέταση του υπόπτου, η εξέταση αυτή δεν μπορεί ν' αποτελέσει μέρος της δικογραφίας, αλλά παραμένει στο αρχείο της Εισαγγελίας». Με την αντικατάσταση αυτή του άρθρου 105 ΚΠΔ με τον παραπάνω Ν 2408/1996, που ισχύει από 4.6.1996, σκοπήθηκε, όπως από την εισηγητική έκθεση του νόμου αυτού προκύπτει, να τερματισθεί το απαράδεκτο καθεστώς της παραβίασεως των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου στη διάρκεια της αυτεπάγγελτης («αστυνομικής») προανακρίσεως, που συνίσταται κυρίως στην απαγόρευση της επικοινωνίας του με συνήγορο πριν από την εξέταση του ως «μάρτυρα», γεγονός που θάλλπει, κατά κοινή πείρα, την πρακτική αυθαιρέτων προσβολών της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και δημιουργεί αρνητική προδιάθεση σε βάρος των αστυνομικών οργάνων. **Έτσι, με την πρώτη παράγραφο του άρθρου αυτού καθίσταται πλέον υποχρεωτικό εκείνος που έχει συλληφθεί ως δράστης ή σε βάρος του οποίου υπάρχουν υπόνοιες ότι ενέχεται στην πράξη για την οποία διεξάγεται προανάκριση, χωρίς προηγούμενη εισαγγελική παραγγελία, να εξετάζεται σύμφωνα με ό,τι ισχύει για την εξέταση κάθε κατηγορουμένου, ώστε να αποκλείεται το τέχνασμα της «μαρτυροποίησης» του και να διασφαλίζεται το υπερασπιστικό του δικαίωμα,** ενώ με τη δεύτερη παράγραφο του ίδιου άρθρου ορίζεται ρητά ότι η κατά παράβαση του πρώτου εδαφίου εξέταση του δράστη, που έχει συλληφθεί ή του υπόπτου, είναι άκυρη και δεν λαμβάνεται υπόψη, εφαρμοζόμενης κατά τα άλλα της παραπάνω διατάξεως του δευτέρου εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 31 ΚΠΔ (βλ. ΑΠ Ολ 2/1999 ΝοΒ 48,510, ΑΠ 40/2001 ΝοΒ 49,1211, ΑΠ 858/2000 αδημ., ΑΠ 503/2000 ΝοΒ 48,1035).

Στην προκείμενη περίπτωση, από τα έγγραφα της δικογραφίας αποδεικνύονται τα ακόλουθα: Στις 9.10. 2001 αστυνομικοί του Αστυνομικού Τμήματος Καλαμπάκας προβαίνοντας σε έρευνες για την ανεύρεση του Δ. Μ., κατοίκου Α. Καλαμπάκας, κτηνοτρόφου, που δηλώθηκε από την σύζυγο του και ήδη αιτούσα - προσφεύγουσα, Α.Π., ως εξαφανισθείς, εντόπισαν σε κοίτη χειμάρρου, που βρίσκεται στην αγροτική τοποθεσία «Σ.» του Δημοτικού Διαμερίσματος Α. του Δήμου Χασίων και επιμελώς θαμμένο το πτώμα αυτού, το οποίο έφερε συντριπτικό τραύμα στο πίσω μέρος της κεφαλής του, που είχε προκληθεί από πυροβόλο όπλο. Κατόπιν τούτου και προκειμένου να βεβαιωθούν η πράξη της ανθρωποκτονίας με πρόθεση, που είχε ως θύμα τον προαναφερόμενο, καθώς και τα συναφή με αυτήν εγκλήματα, αλλά και να ανακαλυφθεί ο δράστης τους διενεργήθηκε από τους αρμόδιους ανακριτικούς

υπαλλήλους του πιο πάνω Αστυνομικού Τμήματος (αστυνομική) προανάκριση χωρίς εισαγγελική παραγγελία, κατ' άρθρο 243 παρ. 2 ΚΠΔ.

Κατά τη διάρκεια και στα πλαίσια της προανακρίσεως αυτής ο G.I., Αλβανός υπήκοος και κάτοικος Α. Καλαμπάκας, ο οποίος εργαζόταν ως βοηθός του θανόντος στην βόσκιση και εκτροφή του ποιμνίου αιγών που ο τελευταίος διατηρούσε στην παραπάνω περιοχή, εξεταζόμενος στις 9.10.2001 και ώρα 12.00' ως μάρτυρας ενώπιον του Υ/Β Ι. Β. κατέθεσε ότι την πιο πάνω πράξη της ανθρωποκτονίας με πρόθεση είχε τελέσει ως αυτουργός ο ίδιος, κατονόμασε δε περαιτέρω ως ηθικό αυτουργό αυτής την άνω σύζυγο του θύματος αιτούσα - προσφεύγουσα, Α.Π., αναφέροντας προς τούτο συγκεκριμένα ότι αυτή, προφασιζόμενη λόγους ερωτικής και οικονομικής απεξάρτησης από τον σύζυγο της, τον προέτρεπε και τελικώς τον έπεισε να τον σκοτώσει. Την ίδια ημέρα ωστόσο και ειδικότερα στις 13.00' και στις 23.00', αλλά και την επομένη, δηλαδή στις 10.10.2001, στις 06.20', εξετάστηκε ενόρκως ως μάρτυρας στα πλαίσια της ίδιας εν λόγω διαδικασίας, δίδοντας αντίστοιχα τρεις (3) καταθέσεις και η αιτούσα - προσφεύγουσα, η οποία στη μεν πρώτη από αυτές, ενώπιον του Ανθυπαστυνόμου Α.Π. του Αστυνομικού Σταθμού Α., δεν αναφέρθηκε σε οποιαδήποτε συμμετοχή της στην πιο πάνω πράξη, στις δε δύο μεταγενέστερες ενώπιον του Αστυνόμου Β' Β.Μ. η πρώτη και του Ανθ/μου Β.Α. του Α.Τ. Καλαμπάκας η δεύτερη, ανέφερε μεταξύ άλλων ότι η ίδια ήταν που σχεδίασε την ανθρωποκτονία του συζύγου της με τον εν λόγω δράστη και έδωσε στον τελευταίο το δίκαννο κυνηγετικό όπλο και τρία (3) φυσίγγια, που είχε προμηθευτεί από τον αδελφό της, Κ.Π., κάτοικο Κ. Καλαμπάκας και που αυτός (δράστης) χρησιμοποίησε για την τέλεση της, ότι το πρωί της 7.10.2001, μετά την αναχώρηση του συζύγου της και του ως άνω δράστη για το ποιμνιοστάσιο, όπου θα εκτελούνταν σχέδιο, μετέβη και αυτή μετανιωμένη για τις μέχρι τότε προθέσεις και ενέργειες της στο ίδιο μέρος, όπου όμως διαπίστωσε ότι ο φόνος είχε πράγματι τελεσθεί, ότι η ίδια ναι μεν συμμετείχε στην σχεδίαση του εγκλήματος και στην εξαφάνιση των πειστηρίων, όχι όμως και στην ταφή του πτώματος και ότι, τέλος, για την συγκάλυψη του εγκλήματος δήλωσε ψευδώς στον τοπικό Αστυνομικό Σταθμό, πρώτα προφορικά και αργότερα εγγράφως, ότι ο σύζυγος της είχε εξαφανισθεί. Μετά την ολοκλήρωση των αναγκαίων για την διερεύνηση της υπόθεσης προανακριτικών ενεργειών από τους προαναφερόμενους αστυνομικούς υπαλλήλους και αφού προηγουμένως, συγκεκριμένα δε στις 10.10. 2001 και ώρα 11.20' η αιτούσα - προσφεύγουσα εξετάστηκε πλέον ως κατηγορούμενη για τις πιο πάνω φερόμενες ως τελεσθείσες από

την ίδια πράξεις της, η σχηματισθείσα δικογραφία διαβιβάστηκε στον αρμόδιο Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Τρικάλων, ο οποίος άσκησε, με την υπ' αριθμ. 6428/2001 παραγγελία του προς τον Ανακριτή Α' Τμήματος Πρωτοδικών Τρικάλων για την διενέργεια σχετικώς κύριας ανάκρισης, ποινική δίωξη σε βάρος του προαναφερομένου Θ.Ι. για τις πράξεις ανθρωποκτονίας με πρόθεση (άρθρο 299 παρ. 1 ΠΚ), της παράνομης οπλοφορίας (άρθρο 1 παρ. 1 περ. β' και δ', 2γ' και 10 παρ. 1, 3, 6, ΙΟβ' και 13α' Ν 2168/1993) και της οπλοχρησίας (άρθρα 1 παρ. 1 περ. β' και 14 Ν 2168/1993), σε βάρος της αιτούσας - προσφεύγουσας για εκείνες της ηθικής αυτουργίας στην άνω πράξη της ανθρωποκτονίας με πρόθεση (άρθρα 299 σε συνδυασμό με 46 παρ. 1 στοιχ. α' ΠΚ) και της ψευδούς ανώμοτης κατάθεσης (άρθρο 225 παρ. 1α' ΠΚ) και σε βάρος του αδελφού της τελευταίας, Κ.Π., για τα αδικήματα της άμεσης συνδρομής στην ανθρωποκτονία με πρόθεση (άρθρο 299 ΠΚ σε συνδυασμό με άρθρο 46 παρ. 1 στοιχ. β' ΠΚ), της παράνομης οπλοφορίας (άρθρα 1 παρ. 1 περ. β' και δ', 2γ' και 10 παρ. 1, 3, 6, ΙΟβ' και 13α' Ν 2168/1993) καθώς και της παράνομης κατοχής και παραχώρησης κυνηγετικού όπλου (άρθρα 1 παρ. 1β' και 8 παρ. 1, 2β' και 5 Ν 21568/1993).

Με βάση τα παραπάνω όμως και δεδομένου ότι η αιτούσα προσφεύγουσα εξετάστηκε στα πλαίσια της διαδικασίας της αυτεπάγγελτης (αστυνομικής) προανακρίσεως ως μάρτυρας χωρίς να τηρηθούν οι διατάξεις των άρθρων 273 και 274 ΚΠΔ και χωρίς να της παρασχεθεί η δυνατότητα να ασκήσει τα δικαιώματα που αναφέρονται στα άρθρα 103 και 104 ιδίου Κώδικα, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η υπεράσπιση της, μολονότι ήδη σε βάρος της, ενόψει και της προεκτιθεμένης μαρτυρικής καταθέσεως του μετέπειτα συγκατηγορουμένου της G.I., υπήρχαν υπόνοιες και, συνεπώς, είχε καταστεί ύποπτη ότι ενέχεται στις προαναφερόμενες πράξεις, για τις οποίες η εν λόγω διαδικασία (προανάκριση) διεξαγόταν, οι κατά τα ανωτέρω τρεις (3), ληφθείσες με τον τρόπο αυτό από την ίδια κατά την προδικασία, καταθέσεις είναι, σύμφωνα και με όσα στις προηγηθείσες νομικές σκέψεις αναπτύσσονται, άκυρες και δεν λαμβάνονται υπόψη, εφαρμοζομένου κατά τα λοιπά του δευτέρου εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 31, που ορίζει ότι αυτές δεν μπορούν να αποτελούν μέρος της δικογραφίας, αλλά πρέπει να τεθούν στο αρχείο της Εισαγγελίας. Κατά συνέπειαν η αίτηση πρέπει να γίνει δεκτή ως βάσιμη και κατ' ουσίαν και να κηρυχθούν οι εν λόγω καταθέσεις άκυρες (άρθρα 105 και 176 παρ. 1 ΚΠΔ), χωρίς περαιτέρω, ενόψει της φύσεως των

πράξεων αυτών και του λόγου ακυρότητας τους, να συντρέχει περίπτωση επαναλήψεως τους (άρθρο 176 παρ.2 ΚΠΔ).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την αίτηση - προσφυγή.

Κηρύσσει άκυρες τις αναφερόμενες στο σκεπτικό τρεις (3) μαρτυρικές καταθέσεις που λήφθηκαν από την αιτούσα -προσφεύγουσα, Α.Π., στα πλαίσια της διενεργηθείσας αυτεπάγγελτης (αστυνομικής) προανακρίσεως, οι μεν δυο πρώτες στις 9.10.2001 και ώρες 13.00' και 23.00' αντίστοιχα και στις 10.10.2001 και ώρα 06.20' η τρίτη.

▪ **ΣυμβΠλημΗρακλ 261/2005 « Η αξία των δικονομικών εγγυήσεων».**

Πρόεδρος **Θ. Λυράκη**

Μέλη **Ε. Κουσκούκη, Α. Αθανασιάδη**

Εισαγγελέας **Ν. Ποιμενίδης**, Αντεισαγγελέας [*Εισηγάγε την πρόταση του Αντεισαγγελέα Γ. Καλούδη*]

Διατάξεις: άρθρα 171, 173 [παρ. 2], 176, 307 ΚΠΔ, 96 ΠΔ 141/ 1991

Αστυνομική προανάκριση, Και' οίκον έρευνα, Σωματική έρευνα. Απόλυτη ακυρότητα πράξεων προδικασίας

Γίνεται δεκτή από το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών αίτηση, που υποβλήθηκε από αλλοδαπό υπήκοο-προσωρινά κρατούμενο, με την οποία ζητεί να κηρυχθεί άκυρη η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην κατοικία του -στο πλαίσιο διενεργηθείσας εις βάρος του αστυνομικής προανάκρισης- καθώς και οι εξαρτημένες από την έρευνα αυτή πράξεις. Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια κατ' οίκον έρευνας, στην οποία συνήνεσε ρητά ο αλλοδαπός υπήκοος, εντοπίστηκαν ποσότητες ναρκωτικών ουσιών και συντάχθηκε από το αρμόδιο αστυνομικό όργανο η οικεία έκθεση κατ' οίκον έρευνας και κατάσχεσης, καθώς και έκθεση ζυγίσεως. Κατά τη διενέργεια της ως άνω έρευνας δεν υπήρχε εκπρόσωπος της δικαστικής εξουσίας, έλλειψη που δεν αναπληρώνεται από τη συναίνεση του καθ' ου η έρευνα, αφού δεν γίνεται καμία διάκριση ως προς το ζήτημα αυτό στο άρθρο 9 του Συντάγματος. Επίσης η εν λόγω έρευνα δεν μπορεί να ενταχθεί σ' αυτές του άρθρου 96 του ΠΔ 141/1991 (Αστυνομικές έρευνες»), δεδομένου ότι δεν επρόκειτο για προληπτική ανίχνευση του χώρου της οικίας του κατηγορουμένου προς αποτροπή κάποιου εγκλήματος ή για

άλλη διοικητική έρευνα. Συνεπώς, θα πρέπει να κηρυχθούν άκυρες -ως υλικές ενέργειες- οι προσβαλλόμενες εκθέσεις και να επαναληφθούν οι ακυρωθείσες πράξεις.

Η **εισαγγελική πρόταση** έχει, κατά το ενδιαφέρον μέρος της, ως εξής

[...]

Κατά τη διάταξη του άρθρου 173 παρ. 2 ΚΠΔ, από τις απόλυτες ακυρότητες που μνημονεύονται στο άρθρο 171, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και αυτή που προκαλείται από τη μη τήρηση των διατάξεων που καθορίζουν την υπεράσπιση του κατηγορουμένου, όσες αναφέρονται σε πράξεις της προδικασίας μπορούν να προτείνονται ωσότου γίνει αμετάκλητη η παραπομπή στο ακροατήριο, ήτοι στην προκειμένη περίπτωση από την κίνηση της ποινικής διώξεως έως την παραπομπή του κατηγορουμένου με απευθείας κλήση. Η πρόταση της απόλυτης ακυρότητας, που αφορά πράξη της προδικασίας, μπορεί να προταθεί από τον Εισαγγελέα και από κάθε διάδικο, ακόμη και αν αυτός δεν έχει έννομο συμφέρον. Ειδικά όμως, ως προς την απόλυτη ακυρότητα που προκαλείται από τη μη τήρηση των διατάξεων που αφορούν την εμφάνιση, εκπροσώπηση, υπεράσπιση του κατηγορουμένου και την άσκηση των δικαιωμάτων που του παρέχονται κατ' άρθρο 171 παρ. ιδ' ΚΠΔ, αυτή μπορεί να προταθεί μόνον από τον κατηγορούμενο (*I.B. Ζησιάδης*, Ποινική Δικονομία - τόμος Α', έκδ. 2η 1964, σελ. 243). Περαιτέρω, κατά τη διάταξη του άρθρου 176 παρ. 1 ΚΠΔ, αρμόδιο να κηρύξει την ακυρότητα των πράξεων της προδικασίας είναι το Δικαστικό Συμβούλιο, ενώ κατά τις διατάξεις του άρθρου 307 ΚΠΔ, κατά τη διάρκεια της ανάκρισης το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών αποφασίζει ... β) όταν πρόκειται να κανονισθεί στην προδικασία ένα δύσκολο ζήτημα, όπως η κατάσχεση κ.λ.π. γ) για όλες τις διαφορές που προκύπτουν στην προδικασία μεταξύ των διαδίκων ή μεταξύ αυτών και του εισαγγελέα ... και στ) για κάθε άλλο θέμα που προβλέπεται σε ειδικές διατάξεις. Εξάλλου, από το συνδυασμό των άρθρων 27, 43, 171 παρ. 1 εδ. β' και 243 ΚΠΔ, σαφώς προκύπτει ότι απόλυτη ακυρότητα, που ιδρύει λόγο αναίρεσεως του βουλεύματος, κατά το άρθρο 484 παρ. 1 περ. α' ΚΠΔ, επιφέρει και η χωρίς παραγγελία του Εισαγγελέα ενέργεια προανακρίσεως, εκτός αν πρόκειται για αυτόφωρο κακούργημα ή πλημμέλημα ή αν από την αναβολή απειλείται άμεσος κίνδυνος να ματαιωθεί ή να δυσχεραθεί η βεβαίωση του διαπραχθέντος εγκλήματος και του δράστη, οπότε κατά την παρ. 2 του άρθρου 243 ΚΠΔ, οι προανακριτικοί υπάλληλοι όχι μόνο δύνανται αλλά και υποχρεούνται ακόμη και χωρίς προηγούμενη παραγγελία του Εισαγγελέα να επιχειρήσουν προς βεβαίωση της πράξεως και

ανακάλυψη του δράστη προανακριτικές πράξεις, για τις οποίες ουδεμία ακυρότητα δημιουργείται. Για την ύπαρξη του ως άνω κινδύνου μόνος αρμόδιος να κρίνει είναι ο ανακριτικός υπάλληλος (ΑΠ 1152/1981, 2090/1985 και 1032/1985 ΠοινΧρ ΑΒ', 488 ΠοινΧρ ΛΣΤ', 381, 74, Μπουρόπουλος ΕρμΚΠΔ έκδ. 1957, υπό τα άρθρα 171, 243 και 484, σελ. 240, 320 - τόμος 1^{ος} - και σελ. 198 - τόμος 2^{ος} , βλ. ΑΠ 666/2001 ΠοινΧρ 2002, 216). Υπό το φως των ανωτέρω διευκρινίσεων γίνεται σαφές ότι η μόνη περίπτωση επιτρεπτής διενέργειας της ανακριτικής πράξης της κατ' οίκον έρευνας, χωρίς προηγούμενη παραγγελία του αρμόδιου Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, είναι η περίπτωση του άρθρου 243 παρ. 2 ΚΠΔ, που αφορά τη λεγόμενη αυτεπάγγελτη προανάκριση. Η ανάγνωση του γράμματος του άρθρου αυτού σε συνδυασμό με το άρθρο 251 ΚΠΔ, οδηγεί στη διαπίστωση ότι στις περιπτώσεις είτε άμεσου κινδύνου από την καθυστέρηση είτε αυτόφωρου κακουργήματος ή πλημμελήματος, οι γενικοί και ειδικοί ανακριτικοί υπάλληλοι οφείλουν αυτεπαγγέλτως να διεξάγουν έρευνες και γενικά να ενεργούν οτιδήποτε είναι αναγκαίο για τη βεβαίωση της πράξης, την ανακάλυψη του δράστη της και τη διατήρηση των αποδείξεων, ειδοποιώντας χωρίς χρονοτριβή με το ταχύτερο μέσο τον Εισαγγελέα. Τηρουμένων των προϋποθέσεων του άρθρου 254 παρ. 1 ΚΠΔ, που συμπληρώνουν τις γενικές προϋποθέσεις του άρθρου 253 ΚΠΔ, είναι ευνόητο συνεπώς ότι μπορεί να ενεργηθεί στις περιπτώσεις αυτές του άρθρου 243 παρ. 2 ΚΠΔ και νυχτερινή έρευνα κατοικίας, χωρίς προηγούμενη λήψη παραγγελίας από τον αρμόδιο Εισαγγελέα, ο οποίος βεβαίως θα πρέπει να ειδοποιηθεί σχετικά και χωρίς χρονοτριβή. Προαπαιτούμενο για την ορθή εφαρμογή των διατάξεων αυτών αποτελεί βεβαίως η τήρηση της προϋπόθεσης του άρθρου 9 του Συντάγματος, που αναφέρεται στην παρουσία εκπροσώπου της δικαστικής αρχής (βλ. Α. Καρρά, Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο, 1998, σελ. 476, Θ. Δαλακούρα, Ποινική Δικονομία, 2003, τόμ. Β' σελ. 178, ΓνωμΕισΕφΧανίων 2/1989 ΠοινΧρ 1990, 117 επ., ΓνωμΕισΕφΘράκ 1/2004 ΠοινΔικ 2004,547). Αρκεί να επισημανθεί, προς επικύρωση των ανωτέρω, ότι η φύση της κατ' οίκον έρευνας ως αιφνιδιαστικού μέτρου συνάγεται σαφώς από τη διατυπούμενη στα άρθρα 255, 256 ΚΠΔ βούληση του νομοθέτη, όπως η αποφασισθείσα κατ' οίκον έρευνα πραγματοποιηθεί οπωσδήποτε κατά την επιλεγείσα κατάλληλη προς επιτυχή έκβαση χρονική στιγμή, είτε ο καθ' ου η έρευνα βρίσκεται στην οικία του και αρνείται (οπότε η κλειστή πόρτα της οικίας παραβιάζεται κατά το εδ. β' παρ. 1 του άρθρου 255 ΚΠΔ), είτε αυτός απουσιάζει από την οικία του (οπότε η έρευνα προχωρεί, αφού προηγουμένου προσκληθεί για να παρευρεθεί ένας γείτονας

(βλ. τελευταίο εδάφιο άρθρου 256 ΚΠΔ). Άλλωστε, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 251 ΚΠΔ, ο κύριος σκοπός στον οποίο κατατείνει η ανακριτική έρευνα είναι η συλλογή των αποδείξεων και η διατήρηση αυτών ως και η εξασφάλιση των ιχνών του εγκλήματος. Η άποψη ότι τα προεκτεθέντα συμπεράσματα είναι ορθά μόνον στις περιπτώσεις που διεξάγεται κατ' οίκον έρευνα στα πλαίσια διενεργούμενης αστυνομικής προανακρίσεως κατ' άρθρο 243 παρ. 2 ΚΠΔ και όχι όταν διεξάγεται κατόπιν παραγγελίας του Εισαγγελέα κυρία ανάκριση ή προανάκριση δεν είναι ορθή και τούτο, διότι, επί αστυνομικής προανακρίσεως δεν καθίσταται μείζονος σημασίας εν σχέσει με τις ως άνω κύριες μορφές η επιδίωξη διασφαλίσεως και διατηρήσεως ιχνών του εγκλήματος και των αποδείξεων, ούτως ώστε να είναι επιτρεπτή ή έστω ανεκτή η εκτέλεση άτυπων, κατά κάποιον τρόπο, ανακριτικών πράξεων ή μεθόδων.

Ο λόγος που προβλέπεται η εφαρμογή της ιδιοτύπου αυτής προανακρίσεως έγκειται μόνον στην αποφυγή της ματαιώσεως ή της δυσχέρειας της διαλευκάνσεως εγκλημάτων (συλλογή και διατήρηση αποδεικτικών στοιχείων και ιχνών του εγκλήματος, σύλληψη δραστών αυτοφώρων αδικημάτων και λήψη της απολογίας τους), η οποία συχνά επέρχεται από την απώλεια πολύτιμου χρόνου που απαιτείται για την ενημέρωση του Εισαγγελέα, τη διενέργεια υπό τούτου γραπτής παραγγελίας για προανάκριση ή κυρία ανάκριση και το σχηματισμό σχετικής δικογραφίας (ΓνωμΕισΠλημΧαλκ Α/94/3492/27.2.1997 ΠοινΧρ 97, 320). Επίσης, κατά το άρθρο 9 παρ. 1 του Συντάγματος: «Η κατοικία του καθενός είναι άσυλο. Η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του κάθε ατόμου είναι απαραβίαστη. Καμία έρευνα δεν γίνεται σε κατοικία, παρά μόνο όταν και όπως ορίζει ο νόμος και πάντοτε με την παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας». Κατά δε το άρθρο 19 παρ. 3 του Συντάγματος: «Απαγορεύεται η χρήση αποδεικτικών μέσων που έχουν αποκτηθεί κατά παράβαση του άρθρου αυτού και των άρθρων 9 και 9Α». Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 96 του ΠΔ 141/1991 υπό τον τίτλο «Αστυνομικές έρευνες»: «1. Η Ελληνική Αστυνομία, στα πλαίσια της προληπτικής και κατασταλτικής της δραστηριότητας, κάνει έρευνες προσώπων (σωματικές), χώρων και αντικειμένων. 2. Όταν οι έρευνες αυτές γίνονται κατά τη διάρκεια προανάκρισης, υπόκεινται στους περιορισμούς και τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. 3. Οι έρευνες που γίνονται στα πλαίσια της προληπτικής της δραστηριότητας χωρίς να ενεργείται προανάκριση (αστυνομικές έρευνες), γίνονται με τις παρακάτω προϋποθέσεις: α. Έρευνα σε κατοικία επιτρέπεται μόνο με τη ρητή συναίνεση του ενοίκου της. β. Σωματικές έρευνες σε μεταφορικά μέσα και μεταφερόμενα αντικείμενα και έρευνες σε ιδιωτικούς χώρους

μη προσιτούς στο κοινό που δεν υπάγονται στην έννοια της κατοικίας, γίνονται όταν υπάρχει σοβαρή υπόνοια τελέσεως αξιοποίνου πράξεως ή απόλυτη ανάγκη, γ. Έρευνες σε χώρους δημοσίων ή ιδιωτικών αλλά ελεύθερα προσιτούς στο κοινό, γίνονται ελεύθερα, δ. Οι έρευνες των περιπτώσεων α' έως και γ' γίνονται από βαθμοφόρο της Ελληνικής Αστυνομίας, ενώπιον δύο μαρτύρων, αν υπάρχουν. Κατ' εξαίρεση η έρευνα μπορεί να γίνει από Αστυφύλακα, όταν δεν είναι παρών βαθμοφόρος και δεν μπορεί να ανακληθεί μέχρι την άφιξη του χωρίς κίνδυνο ματαίωσής της ... 4. Κατά τις έρευνες οι αστυνομικοί πρέπει να φροντίζουν να μην θίγεται η προσωπικότητα ούτε να ενοχλείται αδικαιολόγητα το πρόσωπο που υποβάλλεται σε σωματική έρευνα ...». Περαιτέρω, όπως προκύπτει από τα άρθρα 176 και 307 ΚΠΔ, αρμόδιο να κηρύξει την ακυρότητα των πράξεων της προδικασίας, δηλαδή των πράξεων που ενεργούνται μέχρι να καταστεί αμετάκλητη η παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, είναι το δικαστικό συμβούλιο, ως τέτοια δε πράξη θεωρείται και εκείνη που επιχειρείται, κατά το στάδιο της προανάκρισης χωρίς προηγούμενη εισαγγελική παραγγελία, ιδίως όταν ακολουθεί άσκηση ποινικής διώξεως, (ΣυμβΑΠ 115/1995 ΝοΒ 43, 882). Σύμφωνα με το άρθρο 268 παρ. 3 ΚΠΔ: «Σε κάθε περίπτωση το δικαστικό συμβούλιο ή το δικαστήριο μπορεί να διατάξει να αρθεί η κατάσχεση, αν δεν είναι πιθανό ότι από το λόγο αυτό θα δημιουργηθούν δυσχέρειες στην εξακρίβωση της αλήθειας», ενώ κατά το άρθρο 307 εδ. β' του ίδιου παραπάνω Κώδικα: «Κατά τη διάρκεια της ανάκρισης το συμβούλιο πλημμελειοδικών με πρόταση του εισαγγελέα ή ενός διαδίκου ή με αίτηση του ανακριτή αποφασίζει όταν πρόκειται να κανονιστεί στην προδικασία ένα δύσκολο ζήτημα, όπως κατάσχεση κ.λ.π.». Ενόψει των ανωτέρω διατάξεων ανακύπτει το ερώτημα εάν, κατ' αρχήν, το δικαστικό συμβούλιο είναι αρμόδιο να επιληφθεί της αιτήσεως του κατηγορουμένου περί άρσεως της κατασχέσεως».

Από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι σε κάθε περίπτωση, κατά τη διάρκεια της ανάκρισης (κυρίας ή προανάκρισης) και μέχρι την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο, την άρση της κατάσχεσης που επιβλήθηκε μπορεί να διατάξει, ύστερα από αίτηση του κατηγορουμένου ή του τρίτου που έχει έννομο συμφέρον, το δικαστικό συμβούλιο, αν δεν είναι πιθανόν ότι από το λόγο αυτό θα δημιουργηθούν δυσχέρειες στην εξακρίβωση της αλήθειας (βλ. *Μπουρόπουλο*, ΕρμΚΠΔ, έκδοση 2η, τ. Α', υπ' άρθρο 268, *Ζησιάδη*, ΠοινΔικ, τ. Β', 224, *Σιφναίο*, Πανδ. ΠοινΔικ, υπ' άρθρο 268 ΚΠΔ, 767, ΑΠ 137/1968 ΠοινΧρ ΙΗ', 294, ΓνωμΕισΕφΛάρ 2514/1958). Επίσης, το Δικαστικό Συμβούλιο είναι αρμόδιο, κατ'

ανάλογη εφαρμογή των παραπάνω διατάξεων καθώς και του άρθρου 310 παρ. 2 ΚΠΔ, να διατάξει την άρση της κατάσχεσης που έλαβε χώρα στα πλαίσια αστυνομικής προανάκρισης (ΠλημΆρτ 25/1976 ΠοινΧρ 1976, 422). Η απόφαση αυτή του Δικαστικού Συμβουλίου είναι προδικαστική, προσωρινού χαρακτήρα και δύναται να ανακληθεί σύμφωνα με το άρθρο 548 σε συνδυασμό με το άρθρο 138 παρ. 1 ΚΠΔ (ΑΠ 137/1968 ΠοινΧρ ΙΗ', 294, Γνωμ. *Μαγκάκη-Σπινέλλη* ΠοινΧρ ΛΑ', 824). Η παραπάνω δικαιοδοσία του Συμβουλίου υφίσταται, κατά την κρατούσα άποψη, μόνο όταν δεν προβλέπεται από τις κείμενες διατάξεις η δήμευση των κατασχεθέντων, διότι διαφορετικά, εάν δηλαδή προβλέπεται η δήμευση των κατασχεθέντων, θα προκαταλαμβάνονταν με την έκδοση σχετικού βουλεύματος η απόφαση του αρμοδίου Δικαστηρίου στο οποίο αποκλειστικά έχει ανατεθεί η τελική κρίση για την τύχη τους και θα ήταν δυνατή η επιβολή της δήμευσης (ΕφΘεσ 449/1990 ΠοινΧρ Μ', 1173). Περαιτέρω, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 76 ΠΚ η δήμευση έχει, άλλοτε το χαρακτήρα της παρεπόμενης ποινής (παρ. 1 αυτού), οπότε είναι δυνητική και άλλοτε το χαρακτήρα του μέτρου ασφαλείας, οπότε είναι υποχρεωτική. Κατά την παρ. 1 του άρθρου αυτού, μπορούν να δημευθούν είτε προϊόντα κακουργήματος ή εκ δόλου πλημμελήματος είτε όσα αποτέλεσαν «μέσα» για την τέλεση τέτοιας βαρύτητας εγκλημάτων, υπό την προϋπόθεση ότι οπωσδήποτε ανήκουν στον αυτουργό ή σε κάποιον από τους συμμετόχους (βλ. *Παύλου*, Η δήμευση στον Ποινικό Κώδικα και στους Ειδικούς Ποινικούς Νόμους, 1994,49 επ.). Ως μέσον δε, τελέσεως ενός ολοκληρωμένου εγκλήματος μπορεί να θεωρηθεί εκείνο το αντικείμενο που όντως χρησιμοποιήθηκε αποφασιστικά από το δράστη, ώστε να ενισχυθεί η μυϊκή του δυνατότητα και η εν γένει δραστική αποτελεσματικότητά του, στην πραγμάτωση των στοιχείων της αντικειμενικής υποστάσεως, του εγκλήματος, δεδομένο που αξιολογείται... και ανεξάρτητα από την κατά προορισμό χρήση του κάθε αντικειμένου. Η άλλη προϋπόθεση που θέτει διαζευκτικά η παραπάνω διάταξη, ότι δηλαδή μπορεί να δημευθεί και κάθε αντικείμενο που προορίζονταν για την εκτέλεση τέτοιας πράξεως, περιορίζεται σε περιπτώσεις απόπειρας, όπου ο δράστης λογικά και κατά τις συγκεκριμένες συνθήκες θα χρησιμοποιούσε τα πρόσφορα για την ενίσχυση της δυνάμεώς του μέσα, ώστε να ενισχύσει την αποτελεσματικότητά του για την ολοκλήρωση του εγκλήματος (βλ. *Παύλου* ό.π. 90 επ.). [...]

Το **βούλευμα** έχει ως εξής:

Νόμιμα εισάγεται ενώπιον του Συμβουλίου αυτού, κατά τα άρθρα 32 παρ. 1, 138 παρ. 2β', 176 παρ. 1 και 307 γ' ΚΠΔ η από 2.6.2005 αίτηση του υπηκόου Αλβανίας Μ.Ε.

κατοίκου Ηρακλείου, οδός ... και προσωρινά κρατούμενου στις δικαστικές φυλακές Νεαπόλεως, εναντίον του οποίου ασκήσαμε ποινική δίωξη για αγορά, κατοχή, πώληση και χρήση ναρκωτικών ουσιών κατ' εξακολούθηση, καθώς και για παράνομη είσοδο στη χώρα αλλοδαπού καταχωρημένου στον κατάλογο ανεπιθύμητων (παράβαση άρθρων 1, 12, 14, 26 παρ. 1α', 27, 94 παρ. 1, 98 ΠΚ, 4 παρ. 1, 3 Πιν. Α5 & 6, 5 παρ. Ιβ', ζ' και 12 παρ. 1 Ν. 1729/1987, 49 παρ. 4 Ν. 2910/2001) με την οποία ζητεί να κηρυχθεί άκυρη η γενόμενη έρευνα που έγινε στην κατοικία του στις 4.5.2005 στα πλαίσια διενεργηθείσας εις βάρος του προανάκρισης, χωρίς εισαγγελική παραγγελία (αστυνομικής προανάκρισης), κατ' άρθρο 243 παρ. 2 ΚΠΔ, καθώς και των εξαρτημένων από την έρευνα αυτή πράξεων.

Όπως προκύπτει από όλα τα έγγραφα της δικογραφίας και τις καταθέσεις των μαρτύρων, στις 4.5.2005 και περί ώρα 12:00', αφού λήφθηκε ένορκη εξέταση του Μ.Ε. ενώπιον του Υπ/μου Μ.Τ. στην οποία ο πρώτος συναίνεσε ρητώς να διενεργηθεί έρευνα στην οικία του, έλαβε χώρα κατ' οίκον έρευνα στην οποία βρέθηκαν οι ποσότητες ναρκωτικών ουσιών που περιγράφονται ανωτέρω και συντάχθηκε η από 4.5.2005 έκθεση κατ' οίκον έρευνας και κατάσχεσης, καθώς και η με την ίδια ημερομηνία έκθεση ζυγίσεως. Κατά τη διενέργεια της προαναφερόμενης έρευνας δεν υπήρχε εκπρόσωπος της δικαστικής εξουσίας και η έλλειψη αυτή δεν αναπληρώνεται από τη συναίνεση του καθ' ου η έρευνα, αφού δεν γίνεται καμιά διάκριση ως προς το ζήτημα αυτό στο άρθρο 9 του Συντάγματος. Ούτε μπορούμε να εντάξουμε τη συγκεκριμένη έρευνα που διενεργήθηκε στις έρευνες του άρθρου 96 του ΠΔ 141/1991, αφού δεν επρόκειτο για προληπτική ανίχνευση του χώρου της οικίας του κατηγορουμένου προς αποτροπή κάποιου εγκλήματος ή για άλλη διοικητική έρευνα (βλ. ΓνωμΕισΑΠ 10/1992 ΠοινΧρ ΜΒ', 1124). Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω και ενόψει των διατάξεων των άρθρων 171 παρ. ιδ', 173 παρ. 2, 176 παρ. 1 και 307 β' ΚΠΔ, η προσβαλλόμενη από 4.5.2005 έκθεση κατ' οίκον έρευνας και κατάσχεσης του Υπ/μου Μ.Τ., θα πρέπει να κηρυχθεί άκυρη ως υλική ενέργεια, επειδή διεξήχθη χωρίς την παρουσία δικαστικού λειτουργού. Η χρησιμοποίηση δηλαδή συνταγματικά απαγορευμένων αποδεικτικών μέσων επιβαρύνει τη θέση του κατηγορουμένου, πλήττοντος, χωρίς αμφιβολία την υπεράσπιση του, αφού παράνομα αποδεικτικά στοιχεία αξιοποιούνται για την αιτιολόγηση της καταδικαστικής κρίσης. Ως μεταγενέστερες δε, αλλά απολύτως οικονομικώς εξαρτώμενες πράξεις αφού συνιστούν το αναγκαίο αποτέλεσμα της προαναφερόμενης έκθεσης κατ' οίκον έρευνας και κατάσχεσης (βλ. ΑΠ Ολ 2/1990 ΠοινΧρ 96, 1570), θα πρέπει να

ακυρωθούν, σύμφωνα με το άρθρο 175 ΚΠΔ η από 4.5.2000 έκθεση ζυγίσεως του Ανθ/μου Ν.Σ., καθώς και η με την ίδια ημερομηνία έκθεση γνωστοποίησης-δήλωσης κατηγορουμένου του ίδιου ως άνω αναφερόμενου Ανθ/μου. Σε κάθε όμως περίπτωση, η ανεύρεση των ναρκωτικών ουσιών στην οικία του Μ.Ε. και συγκεκριμένα ποσότητας ακατέργαστης ινδικής κάνναβης «περιτυλιγμένα με νάιλον, μικτού βάρους 5,2 γραμμαρίων, έξι (6) ποσοτήτων ηρωίνης περιτυλιγμένες με νάιλον, μικτού βάρους (1,2), (1,1), (1,1), (1), (0,8) και (0,4) γραμμαρίων, αντιστοίχως, αλλά και το κινητό τηλέφωνο μάρκας Μ. και του χρηματικού ποσού των εννιακοσίων (900) ευρώ, αποδεικνύονται τόσο από την από 4.5.2005 κατάθεση του αστυφύλακα του τμήματος δίωξης ναρκωτικών Ηρακλείου Ε.Μ. (ο οποίος δεν έχει ασκήσει ανακριτικά καθήκοντα και δύναται να εξετασθεί στο ακροατήριο κατά το άρθρο 211 εδ. α' ΚΠΔ), όσο και από την από 9.5.2005 απολογία του ίδιου του κατηγορουμένου ενώπιον του Γ' Ανακριτή Πλημμελειοδικών Ηρακλείου που λαμβάνεται υπόψη ως νόμιμο αποδεικτικό μέσο (βλ. ΑΠ 469/2004 Ποιν/Λογ 2004, 602). Το κινητό τηλέφωνο μάρκας Μ. κρίνεται ότι πιθανό να χρησίμευσε στο δράστη για τη διευκόλυνση ανεύρεσης πελατών, το χρηματικό ποσό των εννιακοσίων (900) ευρώ πιθανολογείται ότι προέρχεται από την άσκηση του εγκλήματος της εμπορίας ναρκωτικών ουσιών, η δε διατήρηση της κατασχέσεως των παραπάνω αντικειμένων θα συντελέσει στην ανεύρεση της αλήθειας κατ' άρθρο 268 παρ. 3 ΚΠΔ.

Επομένως, κρίνεται αναγκαίο και εφικτό κατ' άρθρο 176 παρ. 2 ΚΠΔ, να επαναληφθούν οι άκυρες πράξεις της έκθεσης κατάσχεσης, ζυγίσεως, καθώς και της έκθεσης γνωστοποίησης-δήλωσης στην οποία να μην αμφισβητεί ο κατηγορούμενος την ιδιότητα των κατασχθέντων ως ναρκωτικών ουσιών, η διενέργεια των οποίων μπορεί να ανατεθεί από τον ανακριτή σε προανακριτικό υπάλληλο της έδρας του, ειδοποιώντας συγχρόνως τον οικείο Εισαγγελέα Εφετών σύμφωνα με το άρθρο 249 παρ. 3 ΚΠΔ. Τα έξοδα της επανάληψης των πράξεων αυτών θα πρέπει να επιβληθούν εις βάρος του Δημοσίου, διότι δεν προκύπτει με βεβαιότητα ότι οι ανακριτικοί υπάλληλοι του Τμήματος δίωξης ναρκωτικών Ηρακλείου ενήργησαν από ασυγχώρητη αμέλεια, καθόσον κρίνεται ότι πίστευαν πως ενεργούσαν νόμιμα βάσει του άρθρου 96 του ΠΔ 141/1991. Ως προ τα λοιπά δε αιτήματα του πληρεξουσίου δικηγόρου του κατηγορουμένου, δηλαδή της ακύρωσης της από 4.5.2005 σωματικής έρευνας και κατάσχεσης του Ανθ/μου Ν.Σ., καθώς και της εκ νέου αξιολόγησης του αποδεικτικού υλικού της δικογραφίας από το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Ηρακλείου προκειμένου αυτό να αποφανθεί αν προκύπτουν αποχρώσεις ενδείξεις

ενοχής του κατηγορουμένου που να θεμελιώνουν την κράτησή του, θα πρέπει να απορριφθούν ως μη νόμιμα για τους κάτωθι λόγους: α) Η εν λόγω σωματική έρευνα που διενήργησε ο Ανθ/μος Ν.Σ. τυγχάνει σύννομη σύμφωνα με το άρθρο 257 παρ. 1 εδ. β' ΚΠΔ, αφού ο Μ.Ε., μπορεί κατά τη διενέργεια της να μην είχε καταστεί ακόμα κατηγορούμενοι, σύμφωνα με τα ανωτέρω, αλλά εις βάρος του υπήρχαν σοβαρές και βάσιμες υπόνοιες τέλεσης του εγκλήματος της εμπορίας ναρκωτικών ουσιών, β) χωρίς να έχει περαιωθεί ακόμα η κυρία ανάκριση, το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Ηρακλείου είναι αναρμόδιο να αξιολογήσει το αποδεικτικό υλικό της δικογραφίας από τις διενεργηθείσες έως τώρα ανακριτικές πράξεις, αφού κάτι τέτοιο δεν προβλέπεται από το άρθρο 307 ΚΠΔ ή από κάποια άλλη ειδική διάταξη, στην προκειμένη δε περίπτωση, ενόψει του ότι η ποινική δίωξη κατά του κατηγορουμένου αναφέρεται σε πράξεις του άρθρου 5 του Ν. 1729/1987, είναι αναγκαία η υποβολή της δικογραφίας στον Εισαγγελέα Εφετών, αλλά πάντως μετά την περάτωση της κυρίας ανακρίσεως σύμφωνα με το άρθρο 21 παρ. 3γ' του ως άνω νόμου.

Για τους λόγους αυτούς

Κηρύσσει άκυρη τη γενόμενη, από 4.5.2005 έκθεση κατ' οίκον έρευνας και κατάσχεσης του Υπ/μου Μ.Τ., καθώς και τις εξαρτώμενες από αυτήν και με την ίδια ημερομηνία έκθεση ζυγίσεως ναρκωτικών ουσιών και έκθεση γνωστοποίησης-δήλωσης κατηγορουμένου του Ανθ/μου Ν.Σ.

Διατάσσει να επαναληφθούν οι άκυρες πράξεις της έκθεσης κατάσχεσης, ζυγίσεως και γνωστοποίησης-δήλωσης στην οποία να μην αμφισβητεί ο κατηγορούμενος την ιδιότητα των κατασχεθέντων ως ναρκωτικών ουσιών.

Απορρίπτει τα αιτήματα περί ακύρωσης της από 4.5.2005 σωματικής έρευνας και κατάσχεσης του Ανθ/μου Ν.Σ. και της εκ νέου αξιολόγησης του αποδεικτικού υλικού της δικογραφίας.

ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

- ΑΠ 1/2004 (Βούλευμα), ΝοΒ 2004 τ. 52 σελ. 1791. «ο θάνατος του στρατιώτη»
- ΑΠ 888/2005 Τμ. Στ', ΝοΒ 2004 τ. 54 σελ. 128. «σύσταση συμμορίας»
- ΕγκΕισΑΠ 9/2000 (Γνωμοδότηση), Ποιν. Δικ/νη 3/2001 (έτος 4^ο) σελ. 258. «θεμελιώδη δικαιώματα»
- ΑΠ 1328/2003, Ποιν. Δικ/νη 2003 τ. 6 σελ. 780. «το παράνομο οπλοστάσιο»
- ΣυμβΔιαρκΝαυτΠειρ 142/1996, Υπεράσπιση 1997 Α σελ. 372. «ο επιμαθών πατήρ»
- ΓνμδΕισαγγελέαΠλημΘεσ/κης 4/1997, Υπεράσπιση 1997 Β σελ. 908. «διευκόλυνση κατηγορουμένου στην προανάκριση»
- ΠλημΑθ 4636/1977, ΠοινΧρον 1977, 274. «ανθρώπινη αξιοπρέπεια»

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

- Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου - 30 Μαρτίου 1989, απόφαση « Lamy ».
- Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου – 21 Οκτωβρίου 1986, απόφαση « Sanchez Reisse ».
- Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου – 2 Μαρτίου 1987, απόφαση « Weeks ».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ηλία Π. Αλατσά « Η προανάκριση », εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 1998.
- Λάμπρου Χ. Μαργαρίτη « Ποινική Δικονομία και πράξη – διάλογος με τη νομολογία », εκδόσεις Σάκκουλα/Θεσσαλονίκη 1993.
- Λάμπρου Χ. Μαργαρίτη « Εμβάθυνση στην Ποινική Δικονομία », Νομική Βιβλιοθήκη 2006.
- Θεοχάρη Ι. Δαλακούρα « Ποινική Δικονομία: βασικές έννοιες και θεσμοί της ποινικής δίκης για “νυν και εν τω γεννάσθαι” ανακριτικούς υπαλλήλους » τόμοι Α' και Β', εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 2003.
- Στεργίου Αλεξιάδη « Ανθρώπινα Δικαιώματα – Ποινική Καταστολή, δώδεκα μελέτες », εκδόσεις Σάκκουλα 1990.
- Αργυρίου Καρρά « Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο », 3^η έκδοση, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 2007.
- Κώστα Χ. Χρυσόγονου « Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα », 3^η αναθεωρημένη έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2006.
- Γιώργου Β. Καμίνη « Παράνομα αποδεικτικά μέσα και συνταγματική κατοχύρωση ατομικών δικαιωμάτων. Οι αποδεικτικές απαγορεύσεις στην πολιτική και ποινική δίκη. », εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 1998.
- Ανδρέα Γ. Δημητρόπουλου « Συνταγματικά δικαιώματα – Ειδικό μέρος », παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου τόμος ΙΙΙ ημίτομος Β', Αθήνα 2005.
- Ανδρέα Γ. Δημητρόπουλου « Συνταγματικά δικαιώματα – Ειδικό μέρος », εκδόσεις Σάκκουλα 2007.
- Ανδρέα Γ. Δημητρόπουλου « Συνταγματικά δικαιώματα – Γενικό μέρος », εκδόσεις Σάκκουλα 2005.
- Νικόλαου Κ. Ανδρουλάκη « Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 1994.
- « Τα δικαιώματα του κατηγορουμένου στην ποινική διαδικασία γενικά: πρακτικά του Γ' Πανελληνίου Συνεδρίου της Ελληνικής Εταιρίας Ποινικού Δικαίου, Αθήνα 1989 », Αφοι Π. Σάκκουλα 1991.

- Π.Δ. Δαγτόγλου «Συνταγματικό δίκαιο, ατομικά δικαιώματα», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 2005.

ΚΕΙΜΕΝΑ

- « Το Σύνταγμα της Ελλάδας », εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 2001.
- « Κώδικας Ποινικής Δικονομίας », Νομική Βιβλιοθήκη 2003.

ΝΟΜΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- Νομικό Βήμα
- Υπεράσπιση
- Ποινική Δικαιοσύνη
- Ποινικά Χρονικά

ΚΟΜΒΟΙ

- www.law.uoa.gr/~adimitrop
- www.tosyntagma.gr
- www.dsanet.gr
- lawdb.intrasoftnet.com

ΛΗΜΜΑΤΑ

- Προανάκριση / preliminary investigation
- Κατηγορούμενος / defendant
- Κατάσχεση / confiscation
- Ανάκριση / interrogation
- Έρευνες / investigations